

LIETUVIŲ
DIENOS

STASYS LOZORAITIS LANKOSI J. A. V-SĖ

LITHUANIAN DAYS
JUNE, 1956

1956 M. BIRŽELIO MĖN.

TURINYS

CONTENTS

Juozas Brazaitis, AR TREMTYJE REZISTENCIJA GALIMA?	3
REZISTENTAI, DIPLOMATAI IR TAUTA, pasikalbėjimas su prof. S. Žymantu	4
Alena Devenienė, VLIKO VT pirmininkė, LIETUVIAI VISAME SIBIRĖ	6
Bernardas Brazdžionis, VAIDILA VALIŪNAS, poema apie gyvąją rezistenciją	8
AR MES KULTŪRIŠKAI KYLAM, AR KRINTAM? Anketos atsakymai: J. Cicėnas, V. Mariūnas, ... V. Kavaliūnas, dr. J. Jakštas, K. Karpius, A. Dargis, rašyt. Jankus, Vl. Sabaliauskienė ir kt. ...	10
Salomėja Narkėliūnaitė, "VIENYBEI" 70 METŲ	11
J. B., "DRAUGO" KULTŪRINIS PRIEDAS	12
LIETUVOS VALSTYBINĖ OPERA, 35 metų sukakčiai paminėti	14
VEIDAI IR VAIZDAI, iliustruota kronika	16
L. Ž., LOS ANGELES LIET. PARAPIJA	18
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI	18

ENGLISH SECTION

SCIENCE WILL DECIDE VICTORY by S. Juzėnas	19
35TH ANNIVERSARY OF LITHUANIAN NATIONAL OPERA by Stasys Santvaras	20
THE LITHUANIAN FRONT	22
THE NIGHTINGALE, A Lithuanian folk-song	23
LITHUANIANS MAKE NEWS	24
THREE LITHUANIAN ARTISTS	26

Bernardas BRAZDŽIONIS	Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Paul PUZINAS	Meno Redaktorius / Art Editor
Juozas TININIS	Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas KOJELIS	Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Milton STARK	Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Elena TUMIENĖ	Anglų klb. Redaktorius / English Editor

REDAKTORIAI ATSKIROSE VIETOSE / ASSISTANT EDITORS—VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; A. BAJORINAS, Toronto, Ont., Canada; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich.; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; PR. JOGA, Cleveland, Ohio; J. A. JURAGIS, Sydney, Australia; PR. MICKEVIČIUS, Milwaukee, Wisc.; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, Brooklyn, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; A. VINGIS, Melbourne, Australia; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; BR. DAUNORAS, London, Anglija.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARbiai / PHOTOGRAPHERS—BOSTON, MASS.: VL. Adomavičius, P. Briumas, D. Čibas, K. Gruzdas, R. Lizdeika; BROCKTON, MASS.: L. Reivydas; BROOKLYN, N. Y.: G. Penikas; CHICAGO, ILL.: A. Gubinskas, B. Lungys, V. Noreika, A. Stelmokas, Pr. Urbutis; CLEVELAND, OHIO: V. Bacevičius, V. Valaitis; ELIZABETH, N. J.: J. A. Ribinski; HARTFORD, CONN.: A. Jaras; LOS ANGELES, CALIF.: Pr. Gasparonis, L. Briedis; MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; NEW YORK, N. Y.: V. Augustinas, V. Mažeis; OMAHA, NEBR.: Kun. L. Musteikis; PHILADELPHIA, PA.: K. Baltrukonis, F. Jakaitis, V. Gruzdis, H. Misiauskas; WASHINGTON, D. C.: P. Labanauskas; WATERBURY, CONN.: J. Gaidys, V. Vaitkus; WORCESTER, MASS.: J. Sutkaitis; HAMILTON, ONT., CANADA: E. Gumbelvičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q., CANADA: V. Juknevičius, L. Stankevičius; TORONTO, ONT., CANADA: J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas; AUSTRALIA: N. Butkūnas, P. Sakalauskas; SOUTH AMERICA: L. Kančauskas; BROOKLYN, N. Y.: Don. Šulaitis,

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS	Administratorius / Business Manager
----------------------	-------------------------------------

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:

9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: PLYMOUTH 4-1377

"Lietuvių Dienos" yra sujungtos su "Kalifornijos Lietuviu".
"Lithuanian Days" is combined with "California Lithuanian".

Skaitytojų pageidavimu prenumeratą atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo.
Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent.
Otherwise it will be renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 55 centai Single Copy 55 c.
PRENUMERATA metams — \$5.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00
SUBSCRIPTION \$5.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00
Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif., under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

Minister Stasys Lozoraitis, Rome, Italy, head of Lithuanian Diplomatic Corps, addresses reception in his honor in New York, June 3. Lozoraitis arrived from Rome to confer with Minister Žadeikis and other Lithuanian consular officials in this country. He will also call on the Department of State. Pictured here with Lozoraitis is his wife Vincenta (extreme left), Lith. Consul General in New York Jonas Budrys (in background) and master of ceremonies V. Abraitis (right).

Back Cover

ST. Casimir's Parish Choir, Los Angeles, Calif. First row, left to right: the Rev. Dr. A. Bučmys, Accompanist Alice Dotts, Pastor J. Kučingis, Choir Soloist L. Zaikis, and Choir Chairman A. Raulinaitis.

Photo P. Gasparonis

"LIETUVIŲ DIENŲ" PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:
Baltimore, Md. — K. Bradūnas; A. Česonis
Bayonne, N. J. — A. Pocius.
Boston, Mass. — S. Minkus; A. J. Jokubaitis; Lith. Furniture Co.; V. Vakauza, Dz. Giedraitis.
Brockton, Mass. — F. Mandeikis; C. P. Jurgelun; K. Keblinskienė
Brooklyn, N.Y. — "Laima"
Chicago, Ill. — A. Auširienė; J. Karvelis; A. Kartanas; S. Metricks; St. Penčyla; Shimkus; B. Urbonas; A. Valavičius; K. Babickas; Vl. Būtėnas.
Cicero, Ill. — B. Stangenbergas
Cleveland, Ohio — "Dirva"; V. Rocevičius;
Columbus, Ohio — S. Viscantas /P. Joga
Detroit, Mich. — P. Polteraitis; "Neringa"
Vl. Pauža; "Gaiva" Refreshments & Gifts;
E. Chicago, Ind. — E. Vilutis /M. Šimonis.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis; A. Rudzitis
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus
Gardner, Mass. — A. Nakutis.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Greenfield, Mass. — A. W. Dėdinas
Hartford, Conn. — J. Sekys; V. Nenortas; T. Benešiūnas.
Kenosha, Wisc. — V. Gaidelis
Linden, N. J. — A. Liudvinaitienė.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Miami, Fla. — Kun. A. Tamolunas;
Milwaukee, Wisc. — Pr. Mickevičius.
Newark, N. J. — K. Trečiokas
New Britain, Conn. — J. Liudžius.
Omaha, Nebr. — J. Cicėnas; kun. L. Musteikis; K. Palšiūnas; E. Ribokienė.
Pittsburgh, Pa. — Frank Žilionis
Philadelphia, Pa. — J. Karaška; H. Mišauskas; L. Meyer;
Providence, R. I. — K. Čiočys
Rochester, N. Y. — A. Sabaliauskas; V. Zmuidzinis; Tulip Variety Store - A. Beresnevičius
Shenandoah, Pa. — J. P. Mačiulis.
Stamford, Conn. — J. Siugzda
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus, J. Gaidys
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas; J. V. Stanislovaitis.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.
KANADOJE:
Bedford, P. Q. — V. Brilvicas
Edmonton, Alberta — V. Taraškevičius.
Hamilton, Ont. — J. Pleinys; E. Gumbelvičius; Kl. Prielgauskas.
Montreal, Que. — P. Rudinskas; J. Parojus
London, Ont. — K. Kudukis.
St. Catharines, Ont. — A. Dauginaitė
Sault-Ste-Marie, Ont. — V. Mockus
Sudbury, Ont. — V. Montvilas
Ottawa, Ont. — A. Paškevičius.
Pembroke, Ont. — V. Baiys.
Toronto, Ont. — V. Aušrotas; A. Kuolas J. Smolskis; J. Mažeika; A. Bajorinas; "Tėviškės Žiburių" knygynas; Time Cigar Store; Tulip Lunch; P. Kairys Grocery; Atlantic Restaurant.
Windsor, Ont. — O. Ražauskienė.
Winnipeg, Man. — S. Bujokas, M. Januška

LIETUVIŲ
DIENOS
Nr. 6 1956

DELEGACIJA PAS KARDINOLĄ S. STRITCH. Gegužės 31 d. liet. delegacija, sudaryta iš red. L. Šimučio, prel. I. Albavičiaus, kun. P. P. Činiko, MIC, ir inž. A. J. Rudžio, lankėsi pas kardinolą Samuel Stritch (vidury), Chicagos arkivyskupą, pakviesdami dalyvauti JAV ir Kanados Lietuvių Dainų šventėje liepos 1 d. Eminencija mielai sutiko įeiti į Dainų šventės Garbės Komitetą ir yra tos šventės Garbės pirmininku. Kardinolas skaito plakatą.

ON MAY 31 A LITH. DELEGATION made up of L. Šimutis, Msgr. I. Albavičius, the Rev. P. P. Činikas and Eng. A. J. Rudis called on His Eminency Cardinal Samuel Stritch, Archbishop of Chicago, extending him an invitation to attend the Lithuanian Song Festival on July 1. Cardinal Stritch was a member of the Song Festival Honorary Committee and also its Honorary Chairman. Here he holds Song Festival placard.

AR TREMTYJE REZISTENCIJA GALIMA ?

JUOZAS BRAZAITIS, Brooklyn, N. Y.

Rezistencijos vardas išpopuliarėjo paskutinio karo metu. Vakaruose juo vadino pasipriešinimą nacinei okupacijai ar naciniam režimui. Lietuviai pirmieji tą rezistencijos turinį praplėtė, parodydami pasipriešinimą jau bolševikams ir prieš juos sukildami 1941 metų birželio 23-čią.

Nuo to laiko 15 metų. Viena okupacija Lietuvoje keitė kitą; sugrįžo vėl pirmoji; pasikeitė rezistencijos kovotojai; dalis atitrūko į vakarus; didžioji dalis po velėna ar nukeliavo į Sibirą; atėjo nauja karta. Daug kas pasikeitė, pasikeitė ir rezistencijos formos bei plotis, bet rezistencijos dvasia tebėra Lietuvoje gyva.

Tie, kurie atsidūrė vakaruose, vieni jaučia savyje kirminėlį, kad paliko kovos draugus; kiti jaučiasi toliau rezistenciją vykdančius Vasario 16-tą dėsčius po dolerį ar dešimtinę Lietuvai laisvinti; tretieji, laimėję saugumą ir aprimdami, taria: ar bėra prasmės kalbėti apie rezistenciją, čia, laisvame krašte, kur tavęs niekas nepersekioja...

Tikrai, ar rezistencija čia įmanoma?

★

Lietuvoje rezistencija reiškia pasipriešinimą priešui, kuris nori sunaikinti ar sužaloti gyventojus, jų gyvenimo būdą bei kultūrą. Laisvame krašte tokio išorinio priešo nėra. Laisvame krašte kreipiamos

akys, kaip padėti nugalėti priešą, kuris naikina paliktą tėvynę. Deja, visas čia esančių ginklas prieš tą priešą — šauksmas. Tik šauksmas, baidant priešą ir maldaujant kitus jį baidyti. Šauksmas visur ir visomis priemonėmis.

Tačiau rezistencija reiškia ir kovą, ir globą tam, kas padeda išlaikyti tautos dalį, čia tremtyje esantį lietuvišką žmogų ir jo sukurtą dvasios turtą. Niekas čia jo nepersekioja, tad mažiau jį ir akis kreipama kaip į šauksmą dėl priešo. O vis dėlto lietuviai čia nyksta, silpsta, menkėja. Silpsta dėl tinkamos jam palankios atmosferos nebuvimo. Silpsta dėl to, kad priešu jis virsta pats sau. Rezistencija čia reikalinga prieš save vardan savęs. Bet aiman, — sakyti Vaižgantas, — lengva kovoti su kitais, tik ne su savim.

Kokios rūšies rezistencija čia galima ir reikalinga, pavyzdį parodė rezistencijos organizatoriai Lietuvoje. Paskutinės rezistencijos metu dėmesį jie nukreipė ne tik į priešą, bet ir į save — sudaryti laisvės kovotojams tinkamą dvasią, išugdyti patį kovotoją. Ne priklausymas kuriai socialinei klasei ar partijai bei organizacijai

svarbu Lietuvos rezistentui, bet jo charakteris ir jo nusistatymai bei nusiteikimai, kurie lems jo kovą ir santykius su kovotojais bei tauta.

Koks turi būti rezistentas—kovotojas? Partizanų statusas skelbia:

REZISTENTAI, DIPLOMATAI IR TAUTA

Pasikalbėjimas su prof. S. Žymantu, LRS organizatorium

— **Pone Profesoriau, kur glūdi pagrindinis rezistencinių sąjūdžių ir politinių partijų skirtumas?**

— Politinės partijos emigracijoje neturi sąlygų normaliai veikti, todėl, mano nuomone, tiek politinių partijų, tiek rezistencinių sąjūdžių pirmasis pagrindinis tikslas turėtų būti kova dėl Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo. Lietuvoje okupacijų metais skirtumas tarp politinių partijų ir rezistencinių sąjūdžių buvo tas, kad daugumas pagrindinio rezistencinių darbų buvo vykdoma rezistencinių sąjūdžių. Pirmosios ir antrosios sovietų okupacijos metais politinės partijos pagrindėje bendrai beveik nesireiškė. Man atrodo, kad rezistenciniai sąjūdžiai negali nesvarstyti, kokiais pagrindais ir kokią nepriklausomybę mes norėtume matyti atstatytą, nes grįžimas atgal nebus įmanomas. Tačiau lietuvių politinė diferenciacija galės išryškėti tik tai laisvoje Lietuvoje. Skirtumą tarp rezis-

tencinių sąjūdžių ir politinių partijų tektų taip pat ieškoti tose sąlygose ir aplinkybėse, kurios privedė prie rezistencinių sąjūdžių atsiradimo, kuriuos tikslus vieni ar kiti laiko pirmaeiliais, kaip vieni ar kiti žiūri į savo ateitį Lietuvai laisvę atgavus.

— **Kodėl, Jūsų nuomone, turime keletą rezistencinių sąjūdžių? Ar vietoje kelių nebūtų naudingiau turėti vieną ir stiprų?**

— Vokiečių okupacijos metu, rodos, estai turėjo vieną bendrą rezistencinį sąjūdį. Lietuvoje pirmos sovietų okupacijos metais, o taip pat antrajai sovietų okupacijai prasilejus irgi buvo vienas bendras rezistencinis sąjūdis: pirmos okupacijos metu — LAF, antros — BDPS. Priežasties, kodėl mes turėjome keletą rezistencinių sąjūdžių vokiečių okupacijos metais, kurių svarbiausieji buvo LLKS ir LF, ir kodėl šiandien užsienyje turime kelis rezistencinius sąjūdžius, kurių veiksmingiausiai pasireiškė LF ir LRS, reikia ieškoti bendro lietuvių politinio-visuomeninio gyvenimo ir jo vystymosi aplinkybėse ir sąlygose, kurias tremtyje vargiai ar galėtume mes pakeisti. Su antra sovietų okupacija susikūrus Lietuvoje vienam bendram rezistenciniam sąjūdžiui BDPS, užsienyje taip pat buvo dėta pastangų ir siūlyta pasekti krašto pavyzdžiu ir apjungti rezistencines jėgas viename rezistenciniame sąjūdyje, bet tos pastangos nepavyko. Visuomeninis politinis gyvenimas turi savo taisykles, kurias nevisad galima dirbtinai pakeisti. Tačiau aš manau, kad kiekvienu atveju būtų labai svarbu, kad visi rezistenciniai sąjūdžiai, kurie dirba rezistencinį darbą, turėtų dirbti ne kas sau, bet savo darbą derinti ir koordinuoti viename rezistenciniame centre. Ta kryptimi LRS dėjo pastangas, bet jos buvo nesėkmingos.

— **LRS organo "Santarvės" kritika pagrindinai nukreipta prieš VLIKą, diplomatų veikla paprastai užgiriama. Ar nemanote, jog ir diplomatų veikla galėtų būti konstruktyvesnė ir efektingesnė?**

— Man rodos, kad nuo pat Lietuvos okupacijos pradžios, 1940 metų, Lietuvos diplomatų veikla buvo konstruktyvi, jos vėsta Lietuvos laisvės bylos gynimo linija ir politika teisinga. Tai patvirtino pats gyvenimas. Nežinau, kokius jų veiklos efektus Jūs norėtumėt matyti. Mūsų sąlygomis rimtas politinis, o ypač diplomatinis darbas toli gražu nevisada suderinamas su efektais. Būgnas nėra pats geriausias instrumentas orkestre. Turėdamas kartais progą iš arčiau stebėti diplomatų darbą, esu įsitikinęs, kad jie daro ir padaro Lietuvos reikalui viską, net labai daug, tai, ką esamomis, jų turimomis sąlygomis ir aplinkybėmis, jie turi ir galį padaryti.

laisvintojuose ir visuomenėje tikamą dvasiją, nusiteikimus, kurie būtų atrama aktyviam lietuviškumui išlaikyti, atrama sugyvenimui tarp asmenų ir grupių, atrama ir pačiam šauksmui dėl laisvės.

Tie nusiteikimai būtų reikalingi kitokie nei tėvynėje. Jie turėtų kaip tik išryškinti tai, už ką tauta kovoja, kuo remia visą kovą ir kovos aparato sėkmingumą. Tokie nusiteikimai būtų pirmiausia — **pagarba asmeniui**, už kurį kovojame; **pagarba laisvei**, kurią norim grąžinti tėvynei ir joje esantiems asmenims; **pagarba laisvės logiškai išvadai** — **tolerancijai**, vienas antro supratimui, kurie yra pagrindas tarpusavio sugyvenimui ir bendradarbiavimui; **pagarba teisei**, kurios atstatymo reikalavimu grindžiame visą išlaisvinimą...

Kai tie nusiteikimai bus iškelti, išryškinti, išpopuliarinti, kai jie virst kiekvieno savaime aiškia, išpažįstama ir vykdoma tiesa, kai jie darys įtakos tarpusavio santykiams ir laisvinimo šauksmui, — tada savaime aprims kiti šauksmai, kurie šiandien išsiveržia kaip emigrantinės degeneracijos skausmai. Tik prigydzius savyje tuos nusiteikimus ir jais pradėjus gyventi, vienybė laisvinimo darbuose ir organizacijose, sugyvenimas ir bendradarbiavimas gali nukristi kaip savaime prinokęs vaisius. Tuo atveju ir lietuviai, laimėjęs tam tikrus įsitikinimus ir nusiteikimus, būtų paruoštas įsijungti į išlaisvintos Lietuvos gyvenimą labiau, negu be jų grįžęs su Lietuvos atstatymo planų glėbiais.

Praplėsti rezistencijos turinį šia kryptimi yra didžiulis ir pats reikalingiausias rezistencijos uždavinys tremtyje.

LIET. REZISTENCINIO SĄJŪDŽIO Europos komiteto pirminkas K. Drunga ir vicepirm. prof. S. Žymantas (kairėje) Vokietijoje, 1954.

LRS EUROPEAN COMMITTEE HEAD K. Drunga (right) and vicechairman Prof. S. Žymantas in Germany, 1954.

Stasys Žymantas, Londonas, buv. Vilniaus un-to docentas ir Teisių Mokslų Fakulteto dekanas, su kuriuo mūsų redaktoriaus pasikalbėjimą dedame šiuose puslapiuose, yra vienas svarbiausių L. Rezistencinio Sąjūdžio veikėjų. Lietuvos rezistenciniame darbe jis reiškiasi nuo 1940 m. 1941 m. laikinosios vyriausybės paskirtas vyriausybės įgaliotiniu Vilniaus miestui ir kraštui. Vokiečių okupacijos metu LLKS narys, LLKS Vilniaus štabo vadas, "Laisvės Žodžio" red. ir leidėjas. 1944-45 VLIKo delegatūros, vėliau VLIKo narys. 1946 m. BDPS Prezidiumo Krašte paskirtas BDPS užsienio delegatūros nariu; vienas LRS organizatorių ir steigėjų.

Liberalų Internacionalo Egzily liberalų komiteto sekr., Bendro ir Rytų Europos kraštų laisvųjų atstovų Londono komiteto narys, D. Britanijos Liet. Sąjungos vald. vicepirm., "East and West" žurnalo vienas redaktorių.

"Laisvės kovotojais gali būti lietuviai vyrai ir moterys be amžiaus skirtumo, aukštos moralės, drąsūs, ryžtingi, niekuomet nesusiteršę praieityje prieš lietuvių tautą ir visiškai atsidavę už Lietuvos išlaisvinimą" (18 par.).

"Laisvės kovotojas veikdamas visuomet vadovaujasi tik Lietuvos gerove, nežiūrėdamas iš to sau pačiam naudos ar pasipelnymo" (41 par.).

"Visų laipsnių vadai ir eiliniai laisvės kovotojai niekad neturi patekti į desperatišką ir pesimistišką stovį. Visose aplinkybėse jų moralė privalo būti kuo aukščiausia" (25 par.).

O visas laisvės kovų sąjūdis pasiryžęs ne tik kovoti su priešu, bet ir ugdyti tautoje tautinę savigarbą, vienas kito supratimą bei paramą.

Kas paskaitė J. Daumanto knygą "Partizanai už geležinės uždangos, Joseph Scholmerio, Jean Charles Rempelbergo ar MVD pulk. Burlickio liudijimus, kokius lietuvius jie matė Lietuvoje ir Sibire, galėjo pamatyti, kad statutų žodžiai jiems buvo ne deklamacijos, o tikrasis gyvenimas ir veikimas.

Rezistencija Lietuvoje sukūrė naujus kovotojų charakterius.

Tremtyje buvo mestos didelės jėgos į šauksmą dėl laisvės, bet praeita buvo pro rezistencijos giliausią šaknį ir pagrindą — sukurti savyje,

LRS EUROPOS PADALINIŲ ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMO Manchesteryje 1955 liepos 9-10 dd. dalyvių grupė. Antroje eilėje iš dešinės į kairę: pulk. T. Vidugiris, LRS pirminkas, S. Kuzminskas, Santarvės redaktoriaus rašytojas Fabijonas Neveravičius; trečioje eilėje 2-as iš kairės rašytojas K. Barėnas.

LRS REPRESENTATIVES at convention in Manchester, England, in July, 1955.

LRS VEIKĖJŲ GRUPĖ Londone 1952 m. Iš k. į d.: prof. S. Žymantas, dr. A. J. Greimas, J. Masiulis, F. Neveravičius, pulk. T. Vidugiris, S. Kuzminskas.

GROUP OF LRS MEMBERS in London in 1952.

Jų darbo sąlygos tikrai yra labai sunkios. Nei vienas jų Europoje neturi techninio personalo. Gal būt, jei jiems jų darbe nebūtų visomis įmanomomis priemonėmis kliudoma, už juos ar už jų nugarų veikiama, bet padedama ir su jais nuoširdžiai bendradarbiaujama, jų atliekamas svarbus darbas būtų dar našesnis. Bendrai, aš manau, kad šiuo sunkiu Lietuvai metu politinis darbas Lietuvos laisvės reikalui neturi būti grindžiams efektais.

— Prieš kiek laiko LRS įėjo į formalią sąjungą su tautininkais. Ar šį faktą negalima aiškinti kaip angažavimąsi vienos politinės partijos linijai?

— Susitarimas su kitomis politinėmis ar rezistencinėmis grupėmis Lietuvos laisvės reikalui reikalingą ir naudingą darbą dirbti sutartinai, viename organe ar vienoje organizacijoje, nereiškia angažavimosi tos ar kitos politinės partijos linijai. Savo metu viename organe darbiai bendradarbiauja socialdemokratai ir nacionalistai, dėl to nei nacionalistai nevirto socialdemokratais, nei socialdemokratai nacionalistais. Būta ir kitokių susitarimų, pavyzdžiui tautininkų su krikščionimis demokratais. Aš asmeniškai dabar maža dėmesio teikiu ir to ar kitos politinės partijos linijai, manydamas, kad tas klausimas bus aktualus tik laisvoje Lietuvoje. Šiandien pats svarbiausias dalykas yra, kas tik gali, sutarti bendromis jėgomis, vieninai dirbti Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo ir Laisvės Lietuvai grąžinimo pozityvų darbą.

— Kokius konkrečius uždavinius šiuo metu turi LRS?

— LRS uždaviniai yra išdėstyti jos steigiamame akte 1950. IX. 8 d. Jie nėra pasikeitę.

Reporterio pastaba: Gaila, kad man aktas neprieinamas ir skaitytojų tuo klausimu nieko negaliu konkretaus pasakyti.

— Kuriuos klausimus Lietuvos laisvinimo darbe laikote pirmiaisiais ir kas turėtų jų vykdymui vadovauti?

— Lietuvos laisvinimo darbe pirmiaeilės svarbos klausimai, mano nuomone, yra: atidžiai sekti būklę Krašte, jos raidą ir visus tuos politinius, kultūrinius, ekonominius, socialinius ir psichologinius pakeitimus, kurie įvyko okupuotoje Lietuvoje ir kurie toliau vyksta. Esu nuomonės, kad jei nutrūksta nuolatinis ir galimai objektyvus informavimasis apie būklę Krašte ir tos būklės tyrinėjimo darbas, emigracinė politinė veikla netenka turinio ir realaus pagrindo, ir joje atsiranda fikcijos.

Antras konkretus ir labai svarbus uždavinys yra lietuvių užsienyje politinė, informacinė ir kultūrinė veikla, stengiantis veikti ypatingai pačių vakariečių tarpe. Ta veikla gali reikštis labai įvairiai, ji neturi ribotis deklaracijomis, įvairiais pareiškimais ar rezoliucijomis.

Aš čia neliečiu labai svarbaus Lietuvos diplomatų Lietuvos bylos gynimo darbo.

Kas liečia šių darbų vadovavimą, tai man rodosi, kad klausimas statomas ne iš to galo. Mes, išsimėtę po visą pasaulį, labai dažnai Lietuvos laisvės darbą esame priversti dirbti skirtingose vietose, sąlygose ir aplinkybėse. Patyrimas rodo, kad realus ir vaikingas vadovavimas pav. iš Londono New Yorkui ar iš New Yorko Londonui tėra sunkiai įmanomas ir lieka fiktyvus. Man atrodo, kad pirmoje eilėje reikėtų siekti visų Lietuvos laisvės darbą dirbančių ar jame dalyvaujančių organizacijų ar net atskirų asmenų nuoširdaus bendradarbiavimo ir tais darbais pasidalinimo. Tai atsiekus, vadovavimo klausimas savaime išsispres.

— Turime daugelį laisvinimo darbą dirbančių organizacijų ir veiksmų. Jų darbai kai kur kryžiuojasi, kai kur palieka spragas. Ar nebūtų reikalingas vyriausias "smegenų trestas", kuris

planuotų ir koordinuotų visą laisvinimo ir lietuvių išlaisvinimo akciją?

— Pilnai sutinku su tuo, kaip skaudus patyrimas jau turėjo mus pamokyti, kad kai visa eilė organizacijų ir veiksmų Lietuvos laisvės darbą dirba tarpusavy glaudžiai nebendradarbiaudami ir nesiderindami, ne tik pats tas darbas nukenčia, bet ir Lietuvos laisvės reikalui ir kovai padaroma nemaža žalos. Kaip Jūs teisingai pastebėjote, iš vienos pusės darbai kryžiuojasi, iš kitos pusės palieka nemažos neatliktų darbų spragos. Štai turime Lietuvos Diplomatinę Tarnybą, ALTą, VLIKą, LNTą, LLK, atskirų kraštų lietuvių visuomenines organizacijas, kaip pav. Didžiojoje Britanijoje DBLS, Lietuvių Bendruomenės, atskirai veikiančias organizacijas, kaip LF. Dirbama kas sau, vieniems kitų neinformuojant, tarpusavy nebendradarbiaujant, darbais nesidalinant. Kaip minėjau, man atrodo, kad pirmiausia reikia siekti visų šių organizacijų ir veiksmų nuoširdaus bendradarbiavimo. Kai tas bus pasiekta, manau, kad nesunkiai būtų galima išspręsti ir Jūsų keliamo "vyriausio smegenų centro" klausimą.

— Kokias pramato Lietuvos išlaisvinimo galimybes dabartinėje tarptautinėje politikos konjunktūroje?

— Lietuvos laisvės byla tebėra gyva ir sovietams, nežiūrint jų didelių dėtų pastangų, iki šiol nepavyko jos numarinti. Todėl mūsų viltys į Lietuvos išlaisvinimą ir Nepriklausomybės atstatymą neturi silpnėti ar mažėti. Tarptautinė konjunktūra nuolat keičiasi. Daugelio šiandien manoma, kad III-čio pasaulinio karo pavojus yra sumažėjęs, tačiau, mano nuomone, Rytų ir Vakarų grumtynės neapsilpo ir dar būtų labai toli iki "taikingo sugyvenimo" tarp Rytų ir Vakarų. Sovietų Sąjunga militariškai yra stipri ir nuolat toliau ginkluojasi. Bet jei sutikti su ta nuomone, kad H bomba III-čio pasaulinio karo pavojų sumažino, tai iš kitos pusės pačioje Sovietų Sąjungoje po Stalino mirties susidariusi būklė dar nėra stabilizuota ir tiek Sovietų Sąjungoje, tiek jos okupuotoje Europos dalyje vyksta tam tikri pasikeitimai. S. Sąjunga taip pat nėra išsprendusi žemės ūkio krizės klausimo. Jei Vakarai turės veiksmingą politiką ir imsis S. Sąjungos atžvilgiu politinės ofensyvos, mokės išnaudoti vykstančius pasikeitimus ir stiprins spaudimą į S. Sąjungą, mes galime tikėtis sulaukti taikingu keliu laipsniško Rytų Europos valstybių išlaisvinimo. Jei bent viena-

PABAIGA 11 PSL.

LIETUVOS PARTIZANŲ, kritusių laisvės kovose, kūnai, bolševikų palikti aikštėje gyviesiems gąsdinti (1946).

LITHUANIAN PARTISANS' BODIES left in public square by Bolsheviks to warn others of the fate of "enemies of the people".

SIBIRO ŽEMĖLAPIS, kur tremiami lietuviai ir kiti pabaltiečiai. Ženkla: o — darbo vergų stovyklos, ● — kalėjimai, dideli taškų plotai — stovyklos, kurių vietos dar neišaiškintos. DOCUMENT MAP of forced labour camps for Baltic deportees in Siberia.

LIETUVIAI VISAME SIBIRE

ALENA DEVENIENĖ, VT pirmininkė, Reutlingen, Vakarų Vokietija

Daugel žūva, daugel pūva,
Kas apverks jų dalį?
Už Uralo, žemės galo,
Ne po savo šalį.

MAIRONIS

Atmenu tėvų namuose kabėjusį paveikslą — brenda suvargusių apiplyusių žmonių būrys per gilų sniegą, pūgą, aplinkui ginkluoti žandariai ir šunys. Žmonės vos paeina. Tėvai neša vaikus, jaunieji ramsto senelius, o vienas žmogus parkritęs, ir į jį taikomas šautuvas, moteris šaukiasi pagalbos, o vaikai, rodosi, klykia... Baisus tai buvo paveikslas. Bet tėvai jį išymiausioj vietoj laikė.

Klausdavau tada mamos apie jį, ir ji sakė, kad tai Sibiras — labai baisus ir žiaurus kalėjimas, kad caras baudžia tuos, kurie nori lais-

Foto nuotraukas parūpino ELTA

vos Lietuvos. Bijoju to Sibiro. Bijoju, kad ten ir mūsų taip nevarytų, kaip anuos žmones kad varo. Ir jau išgalvotosios pasakos buvo nebeįdomios, ir prašėme motinos, kad teisybės pasakas sakytų, kad kalbėtų apie Sibirą, kur ten sienojo kabo, ir apie gretimai kabantį paveikslą — Vytautą Šalgirio mūšyje, kur jis visus priešus nugalėjo, o Lietuva buvo pati didžiausia ir stipriausia valstybė.

Ir taip tos dvi priešingos sąvokos: laisva Lietuva ir Sibiras pynėsi vi-soje mūsų tautoje šimtmečiais.

Šiandien lietuviai, ištremti į Sibirą, randa pėdsakus anų, kadaise ištremtų, vedinų tos pačios laisvės idėjos, dėl kurios ir šiandien mirštama.

Kiekvienas jų ten galvoja, ar sulauks laisvės tėvynei ir sau. O gal

SIBIRO BIRUTĖLĖ. Mažų kūdikių ten labai maža, dar mažiau jų išauga. Visi Sibire gimusieji naujagimiai stengiamasi krikštyti lietuviškais vardais. Birutėlė — visos stovyklos mylima dukrelė.

HARDSHIPS AND PRIVATION makes births a rare event in Siberia. This baby girl, christened Birutė by her Lithuanian parents, has become the favorite of the camp.

paims jį į savo amžinybę tundra, kaip kad daug anų paėmė.

Bet idėjos yra amžinos. Jos kaip tada, taip ir šiandien yra vienintelė viltis, kuria gyvena visas Sibiras. Be tos vilties žmonės nepakeltų tų sąlygų, nenorėtų gyventi.

Mums Sibiras nėra geografinis vardas. Tai vardas rusų koncentracijos stovyklų, nes pvz. ir Vorkuta, pati didžiausia vergų stovyklų sritis, yra šiaurės Uralo kalnų, Komi respublikoje, o Sibiras yra už Uralo kalnų. Kaip Vokietijoje žmonės buvo paleidžiami dūmais per kaminus, taip Sibiro plačios tundros pūgos ir žvėrys be jokių pastangų savaime panaikina nusikaltimo pėdsakus.

Sibirą būtų galima padalinti į kelias sritis. Pati šiaurė, kur neatšyla net žemė ir medžiai neauga, — ten žiauriausia politinių kalinių stovykla. Juos saugoja ne tik sargyba, bet ir pati gamta — šalčiai, gilios pusnys ir a'kanį žvėrys. Ten ištremta daugiausia vyrų. Daugiausia

ten primityvios anglies ir rūdos kasyklos, be to, ir auksas ten plau-namas mūsų žmonių krauju. Kiek žemiau, kur prasideda dideli gra-žūs miškai, yra didžioji medžio ap-dirbimo pramonė. Ten mūsų žmo-nės velka sienojus, moterys pliko-mis rankomis lupa jų žieves.

Vidurinėje juostoje randasi pra-monė ir žemės ūkis. Ten ypač daug moterų su vaikais, kurie jau išaugę į jaunimą. Tai daugiausia šeimos ūkininkų, išvežtų ir "įkurdintų", nes jie priešinosi kolchozų sistemai ir nenorėjo atiduoti savo tėvų sody-bų, savo žemės. Ir nors įkurdinti, galima sakyti, dykumose, pradžioje žemės urvuose, jie visgi savo prisi-rišimu ir pažinimu prie žemės ir Sibire turi savus ūkelius.

Pietinėje dalyje mūsų žmonių ma-žiau.

Pati šiaurinė juosta nuolatos pa-pildoma pavieniais asmenimis, o tuo tarpu vidurinis Sibiras daugiausia išskirtomis šeimomis.

Tautybėmis Sibire šiandieną dau-giausia yra ukrainiečių. Po to — rusų, o po rusų — pabaltiečių, iš ku-rių daugiausia yra lietuvių. Ir todėl proporcingai imant lietuvių skaičius Sibire yra be galo didelis. Rusai nėra visi politiniai. Jų daugelis yra kriminaliniai nusikaltėliai, išaugę iš "bezprizornikų", be priežiūros vai-kų. Nemaža ir lenkų, bet jų masės buvo grąžintos 1942-1943 metais, ir dabar jie labai dažnai grąžinami. Taip pat grąžinami ir kitų sateliti-nių kraštų ištremtieji, kaip pvz. iš Bulgarijos. Rytų Vokietijos, nes pa-gal pasakotojus, tų kraštų gyvento-jai Sibire nelaikomi dėl to, kad jie nėra Sovietų piliečiai. Bet tai tik propagandinės išimtys, nes Sibire dar yra užsilikusių ir kitų tautybių žmonių net nuo 1918 metų.

Kai paleidžiamieji kartais grįžta į Vakarų, iš jų patiriame ir apie savo tautiečius. Gal būtų galima patirti ir ko daugiau ir konkrečiau, jei liekantieji iš anksto žinotų apie paleidžiamuosius; deja, tie, kurie grąžinami, pašaukiami staiga, ir, tur būt, kad ten likę net nežino, kad

DU JAUNI LIETUVIAI TREMTINIAI, pasista-tę Sibiro kirtimuose trobelikę. Žemė vešli, bulvienojai gražūs — ir abu jaučiasi net ir tokiose sąlygose laimingi.

TWO YOUNG PEOPLE in front of their pioneer cabin in the remoteness of Siberia.

DVI MERGAITĖS iš Lietuvos miškų. Abi ištremtos į Sibirą, viena — 15-kai, kita 18-kai metų.
YOUNG WOMEN deportees in Siberia. One was sentenced to 15 years, the other to 18 years deportation.

jų vergijos broliai jau laisvi ar kad jie yra perkelti į kitą stovyklą. Juk taip netikėtai išnyksta ir sunkesnėms bausmėms ar net mirčiai skiriamieji.

Tuo tarpu daugiausia apie Sibiro gyvenimą yra papasakoję grįžusieji vokiečiai karo belaisviai bei civiliai. Tos žinios yra negausios, neplaningos, bet užtat tikros, gyvenimiškos ir patikimos.

Kad ir pamažu grąžinant žmones, darbo jėgos mažėja, o darbo planai Sibire vis didėja... Todėl pastaruoju metu stengiamasi Sibiro sąlygas padaryti "patrauklesnes", ir tuo pačiu laiku į Sovietus įjungtuose kraštuose darbo sąlygos, kaip ir patsai gyvenimas, sunkinamas. Todėl neretai žmonės, ypač giminės ir šeimos yra priverstos savanoriškai važiuoti į Sibirą pas savo vyrus, tėvus. Sibire sovietai yra pasiryžę sukurti milžinišką sovietinę imperiją, kuri savo pramone ir žemės lobiais pralenktų bent du kartus Ameriką, kaip kad jie patys giriasi.

Tuo būdu Sibiras darosi apgyventas kraštas. Priskaitoma, kad ten yra apie 18 mil. gyventojų. Ir ten yra pati geriausia kiekvienos tautos atranka: sąmoningieji ūkininkai, visuomenininkai, mokslininkai, visi darbo dvasios ir nepalaužiamos energijos žmonės. Grįžusieji teigia, jog vietiniai Sibiro gyventojai, kadaise patys per prievartą atgabenti, yra draugiškai nusistatę naujai atitremtiesiems. Tarp visų jaučiamas sibiřiškas solidarumas ir neapykanta tam režimui, kuris juos ištremė. Ištremti banditai ir vagys turi dvi garsias savo organizacijas, vadinamas "blatnoj" ir "suky". Išgirde, kad tarp tremtinių yra koks

komunistų pataikūnas, šnipas ar skundikas, jie jį tuoj likviduoja, ir kitą dieną, žiūrėk, išdaviko galva jau kur nors kabo. Tokių kriminalinių nusikaltėlių bijosi ir prižiūrėtojai, ir administracija, nes jie kordomis lošia iš svetimųjų galvų, negailėdami nė savo, ir todėl gyvenimą labai greit baigia. Jie ir negalvoja apie laisvę, apie išsilaikymą. Jie nedirba, o plėšikauja sandėliuose ir atima iš tremtinių paskutinius drabužius. Gi politiniai kitų kraštų tremtiniai rūpinasi kaip nors išlaikyti gyvybę ir sulaukti laisvės, ir jų moralė yra visai kitokia. Populiarius ir gerą vardą turi visame Sibire lietuviai ir ukrainiečiai.

Lietuviai Sibire yra ypač solidarius. Jei kuris nebetenka jėgų ar nervų, tai tokį stengiasi užvaduoti darbe jo draugai, kad jis gautų savo maistą ir atsigauntų. Jei kas ko negali valgyti ar neturi kuo apsivilkti, ypač apsiauti, kitas atiduoda paskutinį ką turi. Dalinasi ir gautais siuntinėliais iš Lietuvos, kurie retkarčiais juos pasiekia, nes ir Lietuvoje mažai kas turi iš ko sušėlpti ištremtuosius. Jei kas suserga, stengiasi padėti, bet vaistų, galima sakyti, ten nėra, o jeigu yra, tai mūsų žmonėms neprieinami. Visa laimė, kad šalčiai veikia dezinfekuojamai, ir užkrečiamų ligų mažai. Daug ligų pasitaiko tokių, kaip pvz. džiova, skrandžio, nušalimų, nervų sutrikimų, vėžio bei širdies.

Lietuvių tremtinių tarpe Sibire nėra nei politinių, nei religinių nesantaikų ar pasiskirstymų. **Žodis Lietuva visus apjungia.** Grįžusieji pasakoja, kad lietuviai pasižymi labai aukšta dora ir giliu, prasmingu religingumu. Žmogiškuosius idealus

STULA, kurią išsiuvinėjo lietuvaitės tremtinės Sibire. Ją į laisvąjį pasaulį atvežė grįžęs vokiečių karo belaisvis. Vėliau ji pasiekė JAV-es.
Nuotrauka kun. T. Narbuto
HAND-EMBROIDERED STOLE made by Lithuanian girl deported to Siberia.

apima ir krikščioniškieji idealai, kurie didžiai branginami, dvasininkai gerbiami. Kartais jie išsirenka jį iš savo tarpo, kuris pagal sąlygas stengiasi atlikti religines apeigas: krikštija, vesdina, taiko susibarusius, laiduoja ir tt. Laidotuvės kai kur vykdomos labai iškilmingai: su prakalbomis, vainikais, nupasakojama mirusio kančios, nuopelnai savo kraštui, tėvynės ir savųjų pasiilgimas, nes mirusiam niekas jau nebegali pakenkti, mirusio niekas nebebaus.

Tremtinių tarpe atsidedus puoselėjamos ir senosios tautinės tradicijos. Kiek tik sąlygos leidžia, minimos tautinės šventės viešai, o kai negalima, tai slapta. Tautiškai auklėjamas jaunimas, šokami tautiniai šokiai, dėvimi tautiniai drabužiai.

Ypač nepaprastai sunkūs esti pirmieji metai visų tų, kurie į čia pateko bausmę atlikti ar "laisvai įsikurti". Bet mūsų tautiečių aukšta moralė ir didelė savigarba viską nugalai ir, rodos, jungiasi į savosios tautos išlaisvinimo kovą ir lietuvių išsilaikymą.

Jaunimo tarpe yra nemaža vedybų ir beveik nėra skyrybų, nors tai padaryti pats lengviausias dalykas.

LAI DOTUVĖS. Štai stovi šeima prie tėvo kapo: sūnelis, vyresnis brolis, motina (juodu šydu apsidengusi). Tėvas žuvo neistvėręs Sibiro tremties. Motina šiandien pakirsta vėžio ligos. Liko tik du berniukai našlaičiai, be globos ir be ateities.

DEPORTED Lithuanian family in Siberia stand at grave of father who died of privation. Mother is ill with cancer. The future fate of the surviving children is uncertain.

I. VAIDILA VALIŪNAS PRADEDA KANKLININKO KELIONĘ

Skambėkite, kanklės, pavasario kloniuos,
Kai dangūs paskęsta aušros sidabre,
Vidudienį skelbkite Dievą malonės,
Uždekite žvaigždę vėlam vakare.

Dainuokit, kaip žemėj gyvenimas žydi,
Dainuokit, kaip krinta kovoj mižinai,
Dainuokit, kaip sielos, pasauty paklydę,
Anapus kaip saulės gyvens amžinai.

Dainuokit kalnynuose amžiną sniegą
Ir skaistų, kaip skaistūs sapnai angelų,
Dainuokit kaip kaunas centaurai, kaip mie-
Pavargusi sraigė aukštai ant uolų. /ga

Dainuokit vergijoje – prisikėlimą,
Ir skelbkite laisvę, kai vėtros nurims,
Dainuokite budeliams jų prakeikimą
Ir palaimą motinoms ir dukterims.

Dainuokit žaizdas kankinių ir šventųjų,
Triumfą žvėries ir žmogaus nuodėmės,
Dainuokit kančios ir mirties aleliują,
Ir Dievo dienas be mažiausios dėmės.

Ir aš, tartum arfa, aidėt nepaliausiu
Ant Viešpaties kelių po pirštais šventais,
Ar vienas saulėtekio toliais keliausiu,
Ar sielą slėgs vakaro tamsūs skliautai.

Ar sutemos sups mano tėviškės uosius,
Ar švies mano kelią žvaigždėdynai dega, –
Ir aš jūsų dainą, kaip aidas dainuosiu,
Ir aš būsiu jūsų auksinė styga!

II. VAIDILA VALIŪNAS GUODŽIA NUŽUDYTO PARTIZANO MOTINĄ

Taip kankliuodamas keliavo vaidila Valiūnas
Juodai žemei, aukštam dangui laisva krūtine,
Ir aidėjo ažuolynuos, nenuskendo liūnuos
Kanklių aidas, kol sustabdė ji mieste minia.

Ir sustingo tartum ledas dainiaus žodžiai lūpos:
Saugo kūną partizano trys NKVD,
Prie sūnaus lavono rauda motina suklupus,
Ašara akys' ištryškus spindi kaip žvaigždė.

“Klaupkis, seni, apraudok drauge tėvynės sūnų,”
Ji sustabdė miesto rinkoj raudanti minia.
Ir kankles užgavęs tarė vaidila Valiūnas
(Niekšams tylint, broliams raudant) laisva krūtine:

–Neraudoki... melskis, melskis, motina parpuolius.
Tavo maldos tavo sūnui Dievo dalią duos,
Nuo tavos maldos sutirps granito kietos uolos,
Miręs žemei gimsta dangui nuo tavos maldos.

Tavo maldos, lyg šviesus dangaus stebuklas, motin
Iš numirusių ir mūsų mažą širdį kelia,
Ir beginklė stoja ji šventon kovon kovoti,
Šaukiama tėvų namų pabudusios ugnelės.

Tavo maldos tartum pasakų auksinis raktas –
Jis kalėjimų vartus sunkiausiai atrakina,
Ir šviesia diena vėl virsta visos vergo naktys,
Ir kančios tulžis – į skaistų laisvės ryto vyną.

Tavo maldos, motin, mus, tartum snarnai žvaigždėt:
Lydi angelais sargais lig pat pasaulio galą,
Jos nuverčia karalius nuo sostų, jos poeta
Kūdikio palaimintų dienų sapnais apdalo.

Melskis, melskis, o, mes regim, kaip stebuklas motin,
Iš numirusių tautas, kartas ir širdis kelia,
Ir gaisru neužgesinamu vėl pradeda liensnoti
Gėstanti tėvų namų šventa aukos ugnelė.

VAIDILA VALIŪNAS

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

III. VAIDILA VALIŪNAS PRIE TEISMO STALO

Kaip obelis balta jis buvo baltas
Su balto klevo kanklėm prie širdies.
Ir tarė liaudies Teismo balsas šaltas:
– Kas, seni, tu esi ir kuo dedies?

Girdėjau, kurstydamas mūsų liaudį
Eini kasdien iš namo į namus.
Tokiam mūs ištarmė viena: s u š a u d y t !
Bet, jei sakysi tiesą, – būk ramus.

Komunistų "teismas".

Iš vokiečių belaisvių archyvo.

Esu aš, vaike, vaidila Valiūnas,
Aš skausmo balsas tėviškės skriaudų.
Visi lietuviai – mano sielos sūnūs,
Kalbu aš amžių ir dangaus vardu!

Mane pagimdė mūsų vargo žemė;
Mane augino girios Lietuvos;
Kai juodą dieną mums rytojus lemia,
Einu aš guost sūnų širdies gyvos.

Kai rauda mūsų kalvos ir kalneliai,
Kai rauda aukso žvaigždės danguje,
Kai iš milžinkapių dvasia didvyrių kelias,
Ir aš einu per tėviškę su ja.

Ir aš pro klevo kanklių gailią raudą
Ir pro kritimą danguje žvaigždžių
Jaučiu kaip mūsų žemės širdį skauda
Ir Dievo Teismo balsą jums girdžiu...

–Pamišėlis! – visos kalbos neklausęs
Sušuko piktas liaudies teisdarys.
– Kvailiams teist aš burnos nenoriu aušint,
Išmeskit jį kaip šunį pro duris!

IV. VAIDILA IR PAVASARIO ARTOJAS

Kol vaidila Valiūnas valsčių prikelia
Pasišnekėdamas su paukščiais prie kelių,
Jo liūdną širdį guodė kanklės klevo
Balsu, ataidinčiu iš šimtmečių gilių.

Ir pakelia jis galvą – žiūri: gervės skrenda.
Kiek kelio vedė jas tėvynės ilgesys?
Ir mūsų žemės tremtinio legendą
Koks dainius amžių knygon surašys?

Ir mato jis: prie pilkaltio, štai, aria
Artojas pirmas šio pavasario vagas...

Ir vaidila Valiūnas sau ir žemei taria,
Užgavęs pirštais drebančias stygas:

– Krauju ir ašarom aplaistyti arimai,
Neužauginkit usnių, nei dagių,
Teplauks šviesiam rugpjūtyje vežimai
Pilni auksinio gintaro rugių...

Ir jūsų, kapčiai, nieks teneišrauna,
Ir jūsų, žalios ežios, nieks teneišars
Ir tavo rankos, ištikimos, jaunos,
Artojai, derliaus pradalgėj tenepavargs.

Neduoki, Viešpatie, kad elgetų kolchozai
Sugriautų žydinčias sodybas Lietuvos,
Kur auga rūtos, kaip giria, ir žydi rožės,
Ir aguonėlės auksu bręstančiuos javuos.

Ir regi jis: artojas basas ir vienplaukis,
Suvilgęs žemę savo prakaito lašais,
Kaip šventasai Izidorius, štai, klaupias
Ir meldžiasi drauge su kanklių jo balsais.

V. VAIDILA VALIŪNAS BEDIEVIŲ KLUBO SUSIRINKIME

– Draugai piliečiai, jūsų dievas mirė
Su pasninkais, prisakymais ir su malda,
Jam Stalino pirštu padarėm harakiri,
Ir nebegriš jis jūsų gąsdinti niekada, –

Kalbėjo kartą girtas politrukas
Markso bedievių klubo susirinkime.
– Kas turi klausimų? Kam neaišku kas?
Ir taip prabilo vaidila Valiūnas,
tartum pabudintas perkūnas po žeme:

– Kas tarė: Dievas mirė? Dievas gyvas!
Jis gyvas sieloj žemės ir žmogaus.
Ir kaip pavasario šalnoj daigas ankstyvas
Jis veda mus ir ves mus ligi pat dangaus!..

Ir nesiūbuos po mūsų kojom marios,
Ir mūsų kelio neužstos kalnai.
Ir kaip plaštakės – menkos, mažos, marios
Jame bus mūsų dienos gyvos amžinai.

Kas tarė: Dievas nebegriš? Tu grįžęs
Kaip tvanas didelio gyvenimo esi.
Ir kaip išganymas mums spindi Tavo kryžius
Višurnakčio juodžiausiam debesų.

Ir aš seku Tave tartum šešėlis,
Ir kaip drabužis dengia mus Tava drąsa,
Nes Dievas, vienas Dievas mūsų sielos
Gyvenimas – gyvybė – saulė – ir – šviesa!

Sušuko išsiblaivęs politrukas:
– Pilieti, ne į temą. Baigta! Padoriau
Prašau kalbėt. Balsuojam: Nebėra dievų! Kas
Prieš? Nėr. Aišku. Susirinkimą uždarau.

VI. VAIDILA VALIŪNAS KALBA ŽEMEI IR PIEMENĖLIAMS

Ir vaidila Valiūnas kryžkelėj sustojo,
Ant klevo kanklių dėjo drebančius pirštus,
Ir šaltos plieno stygos verkė ir vaitojo,
Ir plaukė balsas, tartum ašara, skaistus:

Ir klausė jo tik žalio tako žolynėliai,
Ir klausė jo tik žemė Viešpaties gera,
Ir klausė jo tik susirinkę piemenėliai,
Ir liūdno vakaro pravirkusi žara... –

– Kaip vakaro žara užgeso mūsų laimė,
Kaip dūmas sklaidos paskutinė jos malda,
Po mūsų miestus, po sodybas ir po kaimus
Baisi naktis, bežvaigždė siaučia ir juoda.

Tamsoj nematom jos beširdžio, šalto žvilgs-
/nio,
Bet ten, kur ji, kaip dalgi, savo ranką ties,—
O. Viešpatie, kokie plieniniai josios žingsniai
Ir jos ranka kokia skaudi, tartum mirties.

Nuo jos, pabugę, bėga paukščiai, bėga žvė-
/rys,
Nuo jos pravirksta uolos, žvaigždės ir dan-
Ir slepia daigus, žemės gelmės atsivėrę, /gus
Ir žemės protėvių atsižada žmogus.

Neduokit kelio jai, žali miškai ir kloniai,
Neduokit kelio jai, jūs, upės ir kalnai, —
Sumins pasaulį visą ji mirties kelionėj,
Ir nebegrįš diena į žemę amžinai. . .

. . . Ir vaidila Valiūnas kryžkelėj sustojęs
Ant klevo kanklių deda drebančius pirštus,
Ir šaltos plieno stygos verkia ir vaitoja,
Ir plaukia balsas, tartum ašara, skaistus. . .

VII. VAIDILA VALIŪNAS SUTINKA PARTIZANŲ SESERĮ

Kaip miško žvėrys bėga nuo skaliko,
Ji bėgo girion lauknešėliu nešina,
Kai vaidila Valiūnas seserį sutiko, —
Kaip ryto vėjas — širdį glostė ji jauna.

Atsakė ji, pasveikinta: „Pas brolius.“
Paklausė jis: „Nakties ar nebijai?“
Ir nuriedėjo juokas jos ramos karoliais,
Ir vaidila Valiūnas tarė jai:

— Taip niekad nieko, nieko nenorėjau,
Nei turto neturte, nei liūtyje — giedros,
Kaip tau, sesuo, pagairėję pikto vėjo,
Likimo rankos, tartum motina, geros:

Kad nepamestum niekad šito tako,
Nakčia vagių, ne baimės, genama,
Kol neužgesę žvaigždės dega dar kur nekur,
Ir ne visam pasauliui sūtema.

Kad neštum raštą, kaip nešei ne kartą, —
Be ašarų, be skundo, be raudos,
Kad atsigręžus budeliams netartum
„Pasigailėkit...“, kad nekluptum niekados!

Kad ragana naktis tuščių vilionių raistuos
Nepaklaidintų bėgančios tavęs,
Kad į aštrias šakas širdies nesusižeistum,
Kol pirmas ryto spindulys pašvies. . .

Kad tavo motinos sodybų, tavo sodų
Neišdraskytų pasidavėlių ranka sava,
Kol tars dalia laimingą žemės žodį:
Nelaisvė griuvo — grįžk, gyvenk laisvai!

VIII. VAIDILA VALSTIEČIŲ MITINGE

Ir vaidila Valiūnas tarė kartą miniai:
— Klausykite, broliai jūs manos žilos galvos,—
Nekaskit kapo savo motinai tėvynei,
Pasigailėkit jūs našlaitės Lietuvos!

Tai jos laukų jūs valgėt pirmą kėsnį duonos,
Jums jos laukuos kviečiai žydėjo ir linai,
Čia išnešiotos jūsų kraičių drobės plonos,
Čia jūsų ašarų ir džiaugsmo nemunai.

Dabar — jaus sumynė priešų plieno tankai,
Išvartė kryžius ir išniekino kapus,
Laisviems sūnums uždėjo pančius jie ant
Tegu tauta tamsiam kalėjime supus ./rankų

Ar ne senolių, ar ne jūsų brolių žemė
Penėjo jus ir pienu girdė, jūs, tranai,
Ar ne motulės Lietuvos vaikus jie tremia,
Gimton sodybon kad negrįžtų amžinai.

O jūs subėgot lyg į maro puotą, vyrai,
Ir laukiat mirštančios tėvynės šermenų.
Ne! Išsiskirstykite! Gyvena ji, nemirus.
Ir bus gyva, kiek jai Praamžius duos dienų.

Numeskit žemėn kraujo vėliavas, o, broliai,
Pažinot laisvę — ir nemirkit kaip vergai! . .
. . .ir nepabaigusį kalbos senelį apipuolė
Enkavedistai, tartum paukštį vanagai.

„Pamišęs jūs!..“ kažkas balsu iš būrio tarė.
(Kuris protingas jums pasakė tiek tiesos?)
Ir jo nesuėmė. Iš miesto tik išvarė.
Kad nematytyt tėvo Stalino šviesos. . .

IX. VAIDILA VALIŪNAS PALYDI KO- LONAS SAVANORIŠKIEMS SIBIRO DARBAMS

Šitaip žemės neskaldo perkūnas,
Juodą dangų žegnojant žaibams,
Kaip koloną sutikęs Valiūnas
Ją palydi: — MIRTIS STABAMS!

Ne į mirtį, broliai, jūs einat
Knygnešių senųjų keliais. . .
Padainuosiu jums žygio dainą —
Ji tremties jūsų prasmę praskleis:

Pro spengiančią tundros tylą,
Gilų sniegą ir pūgą žiemos
Pavergtieji, kaip amaras kyla
Girių bunkeriuos, miestų namuos.

Jų krūtinėj pavasaris renkas,
Neilgai jie stabams besilenks,
Jų pūslėtos, kruvinos rankos
Nuo svyrančių sostų nutrenks

Tuos, kurie žmogui atėmė laisvę, —
Komunistinio maro stabus,
Tuos, krauju mūsų žemę kur laisto,
Toks jų šventas atsakymas bus:

„MIRTIS STABAMS!“

Ir jų šauksmą
Pakartos kontinentuos visuos,
Ir apsiaus mus Velykų džiaugsmas,
Ir laisvai visos tautos alsuos. . .

Sustingo minia prie tribūnos
Tremiama Sibiro darbams. . .
Ir kolona kaip vienas Valiūnas
Atsiduso: „M i r t i s s t a b a m s !“

X. VAIDILA VALIŪNAS SUTINKA IŠ- VAIKYTUS PRIEGLAUDOS SENELIUS

Rugsėjo saulė siuntė paskutinį
Gyvybės spindulį sodyboms ir laukams,
Sušalę piemenys bandas iš pievų gynė
Ir vėjas draskė drabužius miškams.

Į pietus gervės išlėkė ir žąsys,
Ir nebelinksmo artojo vyturys,
Atšalo žemė kaip ugniakuras užgesęs,
Uždarė motinos šiltų namų duris.

„Blaivybės“ salėje kimiu balsu, pragertu
Apkomo pirmininkas skelbė socmetus.
Vaikai ant sienų, ant tvorų, ant vartų
Ir ant WC lipino plakatus:

Tiktai Tarybų konstitucija apsaugo
Mus nuo senatvės ir nuo bado, nuo ligų.
Tik dėka Tėvo, Vado, Mokytojo, Draugo
Jūs ištraukti iš skverno kunigų.

Aštuonios. Gatvėj tuščia. Kaip išmirę.
Prie soclenktynių rato vergė Lietuva.
Tik kažkur varnas krankia „Dies irae“,
Tik pro plakatą pralekia šuva. . .

Tiktai praeina frantas pasipūtęs,
(Jo pieštas vadas veidu sočiu ir plačiu),
Tik praslenka pro jį seneliai ir senutės
Su nešulėliais ant pavargusių pečių.

Ir vaidila Valiūnas klausia juos sutikęs:
— Kur einat jūs? Ar pasitikt žiemos?
— Uždarė prieglaudą. Nė vieno nepaliko.
Bus komjaunuolių klubas tuos namuos.

XI. VAIDILA VALIŪNAS MELDŽIASI KALĖDŲ NAKTĮ PRIE SUDEGINTOS BAŽNYČIOS GRIUVĖSIŲ

VAIDILA:

Mes budim Dievo aukurą apstoję,
Ir renkam žiežirbas plikais delnais —
Keleiviai, piemenys, vaizbūnai ir artojai —
Ir guodžiam širdis amžių pelenais. . .

CHORAS:

O, Viešpatie,
Dangaus viltie,
Nakčia esi
Žvaigždė šviesi
Ir vergui laisvę duodi, —
Šviesa žvaigždės
Gelmėn širdies
Ateik, ateik,
Jėgų suteik
Gilių giliausiam gruody.

VAIDILA:

Ir kai vargų diena pro mus praeina
Sunkaus likimo pėdsakus palikdama,
Toli mes girdim žemės laisvės dainą,
Kuri nenumirė, kai siaučia mus žiema.

CHORAS:

O, Jėzau, Tu
Dangaus skliautu
Žengi šviesus,
Šauki visus
Į Užgimimo šventę;
Ir mus takuos
Neši taikos
Dienų dienas,
Širdin einas
Joj gimti ir gyventi.

VAIDILA:

Mes giedam ugnį gėstančią apstoję,
Ir saule žydi žiežirbos delnuos —
Drasos šiandienai, palaimos — rytojui
Maldaujam Tylintį altoriaus pelenuos!

CHORAS:

O, Tu, kuris
Žaibais žeris
Sustojai čia
Rūsčia nakčia
Ir mus Ramybe guodi,
Su Glorija
Giesmės gija
Pro skausmą šį
Džiaugsmus neši
Gilių giliausiam gruody.

XII. VALIŪNAS LANKO MILŽINKAPĮ 10 ps.

AR MES KULTŪRISKAI KYLAM AR KRINTAM

“Lietuvių Dienų” anketos atsakymai, pradžia 5 nr., pabaiga bus 7 nr.

J. CICĖNAS, Omaha, Nebr., žurnalistas:

Kylame! ir kaipgi, Vilainis jau fabrike, “Gabijos” Sodaitis seniau persirikiavo į prekybą...

Kylame! Prof Vc. Biržiška jau anapus, o vieną rūšią dieną nukils ten ir kiti vienas paskui kitą lituanistai...

500 ar 5.000 praktiškųjų (!) daktarų (t. y. medicinos, chemijos, inžinerijos ir pan. “pritaikomųjų menų”), deja, nieko nesako apie lietuvių Vakarų kultūros lygį. Inž ar dr. tik tada kultūros faktas ir veiksnys, kai jie savoje bendruomenėje, ir ne fanaberija, bet iniciatyva ir piniginiu indėliu.

Vokietijoje bebūnant, pasirodė V. K. Jonyno, V. Petravičiaus, T. Valiaus, P. Augiaus, V. Kasiulio ir kt. monografijos ar reprodukcijų rinkiniai, o Anno Domini 1949—1956, kai apstu \$—\$—\$, TV ir kitos prabangos — kas?

Kiekviena tremtis anksčiau ar vėliau “išžudo” savo Kačinskus (teatro menas, savos literatūros istorija, o taip pat visos kultūros istorija tegali rutuliotis ten, kur visa tauta!), bet kur stipendijos ar “privati iniciatyva” Ivinskiams (Vatikano, Vokietijos, D. Britanijos, pagaliau Washingtono archyvai ir bibliotekos prieinama)? Dar 5-10 metų ir, pasak grėsusios daktaro Kudirkos nuojautos, liet. laikraščiams vesti samdysime... žydus. Dingos, po 5-10 metų ir rizikuosią žurnalistiką studijuoti nebemokės tėvų kalbos.

XII. VALIŪNAS LANKO MILŽINKAPĮ

Kiekvieną kaimo namą siautė
Enkavedistai ir šnipai,
O ten, kur jų viešpatauta,
Tebuvo skirta vargšei tautai
Mirtis, kalėjimas, kapai.

Aukštam milžinkapy tik
/ kranklio

Rauda aidėjo, ties žalia
Velėna niekas nesilankė,
Tik vaidilos Valiūno kanklės
Skambėjo plieniu ir valia:

— Mirtis ateina neprašyta,
Naktis mus siaučia nelaukta,
Bet tu sulauksi laisvės ryto,
Kaip rudens lapai išblaškyta,
Tu, mano kenčianti tauta.

Numiršta rožės ir lelijos,
Vergai, karaliai, pranašai,
Bet, kas mirty gyvent nebijo,
Gyvens kovoj, gyvens vergioj,
Švieson kaip milžinas išeis!

Daug tremtinių kelionėj krito,
Daug kam kovoj atvės kakta,
Bet tu sulauksi laisvės ryto,
Kaip rudens lapai išblaškyta,
Tu k e l s i e s, kenčianti tauta!

Autoriaus pastaba. Šios poemos, parašytos 1944-5 m., personažui sukurti autoriui mintį davė vienas pirmaisiais komunistų okupacijos metais matytas drąsiai tiesą į akis sakantis asmuo. Vaidilos Valiūno personažė autorius norėjo sukaupiti ir išreikšti gyvos ir kovojančios rezistencijos simbolį.

Norinčius šią poemą ištisai ar dalimis deklamuoti, įscenizuoti, vaidinti ar komponuoti, autorius prašo jam pranešti.

Tada — tada suprasime, ko šiandien liūdi “vargo mokyklos” pedagogai...

Kylame! Paklauskite vidurinįjį ar aukštąjį mokslą bebaigiančios Birutės, Rūtos ar živilės, paklauskite liet. pasakų, dainų ir mįslių! Ir kas šito fakto fone Čiurlionio ansamblis — ar ne riksmas naktovydyje?! Kas Kirša, Aistis, Brazdžionis, ar škėma su “Pabudimu”, ar Pūkelevičiūtė su “Aštuoniais lapais” ir visi žemininkai — ar ne klouno juokas klajojančio cirko estradoje?

Kylame! Aiman, kyla ir balionukai, kyla — kyla ir... Temsta, Viešpatie, ir kur čia dabar senolių kelio pravėžos? Kurlink nūn Baltija?!

VIKTORAS MARIŪNAS, Cleveland, Ohio, Rašto klubo pirmininkas:

Prieš imdamas atsakyti dar perbėgau akimis visą krūvą pašto kaitik atneštų mūsų laikraščių ir žurnalų. Tai ir yra atsakymas į anketos klausimą. Tautinė grupė, kuri sugeba net emigrantinėm sąlygom taip gyvai, prasmingai ir savitai žvelgti ir į dienos įvykius, ir į amžinuosius klausimus, o taip pat organizuoti tokio masto kultūrinius pasirodymus kaip, štai, Kultūros Kongresas ir Dainų šventė, pačiu įtikimiausiu būdu liudyja savo paveldėtą ir nuolat stiprinamą pajėgumą ne tik kultūriškai išsilaikyti, bet ir, bent kai kuriose srityse, nesustojamai kilti. Bet tai daugiau liečia mūsų kultūros kūrėjų. Lietuvių kultūros vartotojas, knygu-laikraščių skaitytojas, kultūrinių parengimų lankytojas jau yra smarkiai pasinėšęs abuojuose ir “pavargimo” keliu. Ir tai be jokio rimto pagrindo. Jo materialinis ir dvasinis pajėgumas rodo, kad jis gali ir privalo su mūsų kultūros kūrėju sėkmingai lenktyniauti, tai yra daugiau pareikalauti, negu kūrėjas suspėtu duoti. Dar dabar pats laikas, dar nepervėlu mūsų kultūros vartotojo dėmesį ir pastangas šita linkme nukreipti.

JACYS KAVALIŪNAS, Cleveland, Ohio, mokytojas:

Kas kultūrinio gyvenimo srityje nekyla, tas nori ar nenori yra priverstas smukti žemyn. Tada dera pasakyti kalbant apie atskirus asmenis, tai juo labiau tinka kalbant apie kultūrinio gyvenimo lygį kurios nors bendruomenės ar tautos. Lietuvių bendruomenė, esanti už savo tautos ribų, neturi nei valstybinės globos, nei kitų natūralių sąlygų, būtinų jos kultūrinio gyvenimo kilimui. Ji, iš kitos pusės, yra stipriai veikiamą svetimos kultūros įtakos, kuri čia turi ir neigiamos ir teigiamos reikšmės. Neigiamos, kai kultūriškai nepajėgūs ir neatsparūs individai lengvai jos nustelbiamą greitai visiškai sunyksta; teigiamos, kai svetimos kultūros arenoje norima išsilaikyti ir vengiant nustelbimo kylama aukšty. Tad mūsų kultūrinis gyvenimas, siaurėdamas nubyrant mažesnio kultūrinio pajėgumo nariams, iš esmės vis dėlto kyla. Jo ateitis, žinoma, pareis nuo jaunosios kultūrininkų kartos ir jos lietuviško nusiteikimo potencialios.

DR. J. JAKŠTAS, Cleveland, Ohio, istorikas:

Atsakant į šį klausimą, reikia turėti prieš akis mūsų imigravusios visuomenės dvi grupes. Pirmą — čia atkeliavusių subrendusiame amžiuje, antra — čia gimusių ar bent brendusių. Pirmieji, atsidurę neįprastose kultūrinėse, visuomeninėse

ir ūkinėse sąlygose, turėjo ir turi sunkumų, taikydamosi prie gyvenimo ir vis jaučiasi nesutampanti su juo. Iš šio jausmo kyla vienišumo nuotaika, kuri stelbia asmens kultūrinius interesus, jei jis tokius yra turėjęs. Tuo būdu ši imigrantų grupė kultūriškai smunka. Čia gimę savaimė jaučia į viešą gyvenimą, ir jiems, palyginti, lengvai atsiveria gyvenamosios visuomenės kultūrinės vertybės. Tad ši grupė kultūros požiūriu eina drauge su Amerikos visuomene. Jei joje bus išlikusios lietuviškos tradicijos, ji galės gražiai jas sieti su vietine kultūra. Mūsų visuomenės kultūrinę pažangą kaip tik ir galima matuoti pagal šios antrosios grupės puoselėjimą lietuviškų tradicijų ir palinkimą reikšti jas krašto kultūriniame gyvenime.

KAZYS KARPIUS, Cleveland, Ohio, rašytojas:

Tokį klausimą keliant, bijau, kad nebūtų klaidingai, svetimo krašto sąlygose atsidūrusių lietuvių dvasinis prislėgimas pavadintas kultūrinio smukimu.

Kartą pasiekęs aukštesnio kultūrinio laipsnio, žmogus negali smukti jau vien dėl to, kad gyvena Amerikoje, kur yra visos sąlygos dar kilti. Kultūringumas negali, tačiau būti demonstruojamas kaip materialinis turtas: buvęs biednas žmogus staiga ar palengva gali praturtėti, ir turtingas — staiga ar lėtai susmukti.

Kultūroje pakilę naujieji ateiviai čia savo kultūros prarasti negali, tik nereikia dvasiškai smukti ir nugrimsti į apatiją, nors kultūringumo ir negalėtų taip paviršutiniškai demonstruoti, kaip materialinius laimėjimus.

Senosios kartos lietuvių dalis irgi atsinešė savo kultūrą iš Lietuvos. Kurie neturėjo progos kultūriškai pakilti Lietuvoje, pagal galimybes siekė kultūros čia, neskaitant, žinoma, išimčių. Bet negalima iš jų, kaip senosios kartos, reikalauti lygaus kultūringumo, kokį buvo pasiekusi naujoji, Nepriklausomoje Lietuvoje išmokslinta karta.

Būtų liūdnas reiškinys, jei materialinis kilimas sužlugdytų kultūrinę lietuvių išeivių pažangą.

ALFONSAS DARGIS, Rochester, N. Y., dailininkas:

Man atrodo, kultūrinis gyvenimas stovi vietoje. Daug kalbama, bet mažai daroma. Yra daug organizacijų, bet jos visos rūpinasi politiniais ir kitais reikalais, o mažiausia — kultūriniais.

Štai daug skelbimų rašo Kultūros Fondas, ragina aukoti bent po \$5 ir sakosi, kad gale metų duosias apyskaitą. Vis iš kito galo. Pirmiausia jis turėtų paskelbti savo konkrečių darbų programą, ką jis numato padaryti, kokius leidinius, kūrinius ar knygas išleisti.

Iš tokių aukų rinkimų nieko nebus. Kultūros Fondui turėtų būti aukojama kartu su Vasario 16 aukomis. Antra sąlyga — kad aukotojas būtų pastovus ir dosnus — jis turi ką nors gauti: ar papigintą kainą knygą, paveikslą, ar plokštelę. Kitaip — visos kalbos apie kultūrinius rekalus, Kultūros Fondą ir pan. liks tuščiomis, partizaninėmis ir nė kiek tikrais kultūrinis darbas nebus pastūmėtas į priekį.

H. ŽEMELIS, Rochester, N. Y., žurnalistas:

Kai kurie skaičiai ir atskirų sambarių ar asmenų pasiekimai mus gali klaidingai nuteikti, kad mes kultūriškai vis žengiame pirmyn. Mus kankina vis toji pat sena liga: einame savais skirtingais keliais ir neįsisąmoniname, kad lietuvių kultūrinės vertybės gali būti kuriamos tik bendromis visų pastangomis.

Antras svarbus veiksnys — visi privalo įsitikinti, kad ypač emigracijoje kultūrinio gyvenimo puoselėjimas turi būti pagrindiniu siekimu. Jei mes šiandien turėtume tiek daug agresingų kultūrinių vienetų, kiek mes turime visokių politinių veiksmų ir organizacijų, dirbančių tą patį darbą, arba tiksliau — mažiausiai — dirbančių konkrečių darbų — ir jei mes visi tiek laiko, energijos ir pinigų skirtume kultūriniam reikalams — šiandien būtų kitoks vaizdas ir tame pačiame politikos kovos lauke.

Čia verta tik prisiminti visas nesėkmingas, įskaitant ir paskutines, pastangas įkurti efektyvų Kultūros Fondą, kad galima būtų akivaizdžiai pamatyti mūsų tūpčiojimą kultūros lauke. Ir čia mes vis dar šokame blezdingėlę, užsidarę tarp savo keturių sienų.

Man atrodo, kad mes dar iš įsibėgėjimo, kaip tose radijo valandėlėse, vis grojame senas nudėvėtas plokšteles, bet aš tai nelaikydčiau mūsų kultūrinio gyvenimo kylimu.

JURGIS JANKUS, Rochester, N. Y., rašytojas:

Klausimas vargu ar gali būti patenkinamai atsakytas. Kultūrinio kilimo ar kritimo galima svarstyti, kai kraštas ar tauta turi visas galimas nuosavas kultūrinės institucijas ir jų rezultatus. Mes to viso neturime, o jeigu ir mėginame ką turėti, tai viskas labiau panašu į mėgėjiškus bandymus.

Gyvenam išsibarstę svetimoj bendruomenėj, daugumas pelnomės duoną tokiais darbais, kur nereikalinga nei intelektualinio pranašumo, nei kultūrinio išprusimo. Tik mažas procentas turėjo veržlumo įsikurti kultūrinėje profesijoje ir auga, o kiti pasilieka su kuprinėje išsineštu kultūriniu bagažu, kuris, mums patiems neįjungiant, traukiasi ir nyksta. Pasitaiko vienas kitas, savo paties valia stengiasi sekti pasaulio kultūrinį judėjimą ir mėgina išsilaikyti jo aukštumoje, bet tai yra reti paukščiai.

Kultūrinio bendravimo jausmas atrofuoja. Su aukštuoju išsilavinimu asmeniui patekus darbininkų klasėn, temptis nebėra ko. Ir to paties užteks ilgam, kol susiredukuosim ligi darbo aplinkos lygmenis. O ir susiredukuavę ilgai to neįsim, nes mummyse tebebus gyva praeties ambicija.

Tiek dėl mūsų; ką pasakyti dėl jaunimo? Dalis jų kyla, mokosi, jungiasi į to krašto kultūros srovę. Tas gerai. Bet ir čia klausimas, ar ir jaunime mes pralengsime save. Ar iš savo jaunimo užsiauginsime daugiau visus krašto kultūros komponentus atstovaujančių žmonių, negu išsinešėm iš savo krašto. Ar iš savo jaunosios kartos daugiau užsiauginsim gydytojų, mokytojų, teisininkų, rašytojų, dailininkų, muzikų ir kt., negu išėjome iš Lietuvos. Jeigu taip, bent antrojo karto pakilsim, jeigu ne, krisim ir čia. Bet kas į tą klausimą atsakys?

VL. SABALIAUSKIENĖ, Rochester, N. Y. Nazareth College ass. prof.:

Krintam. Mažiau rodoma dėmesio kultūriniam parengimams, paskaitoms, koncertams, lietuviškai knygai. Daugiau užsidaroma materialiniam rūpesty dėl asmeniškai ekono-

minės nepriklausomybės. Aštrėja politinės rietenos, dažnai paskandinančios didįjį pagrindinį tikslą. Kultūrinis kilimas priklauso tik stiprios valios asmenims, kurie, trumpindami brangų poilsį, bando savo akiratyje plėsti arba bent turėtą išlaikyti. Bendras kultūrinis kilimas mažai įmanomas, neturint tvirto pagrindo po kojomis ir atitrikus nuo savo laisvo valstybinio bei tautinio gyvenimo. Istorijos faktai patvirtina, kad emigracinis gyvenimas visada nusiskurdina emigrantų kultūrinį ir net dorovinį lygmenį. Mes nesame išimtis.

PR. PUIDOKAS, Rochester, N. Y., visuomenininkas:

Siūlau paruošti anketą, į kurios klausimus galėtų atsakyti visų kategorijų lietuviai. Kas vienam išeigijui atrodo kultūriškai dirbama, tai antram — bevertis jėgų bei pinigų eikvojimas. Turiu galvoje įvairių organizacijų bei pavienių asmenų iniciatyvą. Bet, bendrai paėmus, dabar gyvenam ir kuriam gynimosi nuo svetimos kultūros formoj. Tautinė kultūra tik ten pilnai galima, kur pati aplinka ją kurti duoda iniciatyvos.

Kadangi mūsų senieji lietuviški kultūrininkai išeina "pensijon", o naujųjų idealistų savajam menui mažta, tuo pačiu ir kultūrinis visų mūsų lygis kris (suprantu lietuviškasis).

KUN. ALFA SUŠINSKAS, Etna — Pittsburgh, Pa, kultūrininkas.

Kultūrinis kilimas pareina ne nuo visuomenės, ne nuo masės, bet nuo atskirų, ypač talentingų jos asmenų. Visuomenė ar tauta tik naudojasi atskirų asmenų sukurtos kultūros vaisiais.

Mūsų kultūrinio tremties gyvenimo apraiškos yra žymiai stipresnės ir net gausesnės, negu Neprkl. Lietuvos laikais, lyginant lietuvių proporciją tada ir dabar už Lietuvos ribų.

Ir kultūriškai ki'sime tol, kol kultūrininkų turėsime, dabartinių ir naujų, iš jaunosios kartos. O jų, ačiū Dievui turime gražių skaičių įvalrioje kultūrinio gyvenimo šakose. Jų kūrybinė aistra yra tikrai nuostabi. Jie beveik visi (su labai mažomis išimtimis) duonos kąsnį užsidirba ne iš savo kultūrinio darbo, bet iš visai kitoko, nieko bendro neturinčio su jų kultūrine kūryba. Mūsų tremties kultūrininkų idealizmas yra herojiškas. Dėl to mes ir susilaukiame gražių kultūrinio kilimo rezultatų.

Kodėl galime kultūriškai kilti? Todėl, kad už pavergtosios Lietuvos ribų gyvenantieji kultūrininkai bei kūrėjai (aišku, ar visi lietuviai) naudojami visiškai laisve, kuri yra būtina kiekvienos kūrybos sąlyga.

Mano įsitikinimu, kultūrinis ir religinis gyvenimas yra du pagrindiniai keliai, kuriais ryškiausiai sužydi tautinė siela.

Kalbant apie kultūrinį kilimą, nieko neturi būti gailimasi jam padėti; o jam padėsime, kai remsime kultūrininkų darbus ir tais darbais patys naudosimės.

E. ČEKIENĖ, Brooklyn, N. Y., laikraštininkė:

Žengiame atgal. Gyvename nesavame krašte ir savinamės nejučiomis svetimas kultūras, saviškai mažai teskirdami laiko. Visoks skaldymas irgi prie to prisideda.

DR. BR. NEMICKAS, Brooklyn, N. Y., teisininkas:

Mano atsakymas būtų neigiamas. Ką mes atsivežėm, tas tolydžio nyksta, bet mūsų indėlis į bendrąją kultūrą neabejotinai stiprėja.

GRAŽINA MATULAITYTĖ - RAN-NIT, New York, dainininkė:

Aišku, kad kylame.

V. ŽUKAUSKAS, Brooklyn, N. Y., dramos aktorius:

Smunkame. Perdidelis sumaterialėjimas. Žmonės ima sirgti liga, kuri vadinasi DOLERITIS.

ALEKSIS RANNIT, New York, meno teoretikas:

Lietuvių kultūros situacija pareis nuo to, ar lietuviai eis romantiško-faustiško arba prometėjiško turinio garbinimo keliais, ar jie bandys suprasti, kad Europos ir visos Vakarų civilizacijos pagrindiniu principu yra Graikijos dvasia.

Trumpai sakant, aš linkiu mano brangiems draugams dailininkams ir rašytojams, kad jie daugiau žiūrėtų į graikišką arba apoloniškos formos filozofiją. Lietuviška kultūra turi būti visiškai subalansuota tarp turinio ir formos ir taip, kad forma būtų stipresnė už turinį, kitaip visi mūsų troškimai, realizuojami mene ar literatūroje pasidarys tik istoriniu anekdotu.

PRANĖ LAPIENĖ, Stony Brook, N. Y., kultūros rėmėja:

Aš nemanau, kad krinta. Sakysčiau, kad kaip tik priešingai, ypač po to, kai šiame krašte atsirado tiek daug naujųjų ateivių. Manysčiau, kad dabar kaip tik prasidėjo naujas judėjimas, kuriam tie ateiviai davė impulso.

Nukelta į 13 psl.

Lietuviai Sibire ...

Atkelta iš 5 psl.

mūsų tautiečiai stengiasi suorganizuoti net savus choremus — ir su dainomis, pasirodymais išdžia išvažiuoti gastrolių. Visi renka si ir skuba į tokias šventes. Tada yra progos vieni pas kitus pasiteirauti, kaip sveikata, pasiguosti, pasipasaoti, ką išgirdo iš tėvynės, kaip per radiją ir tt. Po to kažkaip lengviau esti ir kasdienybę pakelti.

Ekonominė padėtis dėka streikų-sukilimų stovyklose per 1953-1956 metais ir mūsų žmonių darbštumo darosi šiek tiek pakenčiamesnė. Ju švarumo ir organizuotumo pavydi net kiti. Beribius žemės plotus ar kelmynus jie paverčia laukais, pasisodina daržovių, pasėja kartais javų. Sėklų atsiunčia artimieji iš Lietuvos. Sibire viskas nepaprastai gerai auga. Sako, pasodinsi agurką — ir tiesiog matai, kaip lapeliai kasdien išauga. Žemė vešli, neišnaudota. Malkų, kelmynų yra kurui, bet tik reikia sveikatos, ištvermės ir nepaprastos valios, iš kur be jokio skundo rytoj gali būti iškeltas kur kitur. Kai kur yra išaugę net lietuviškų vietovių, pvz. po 300 ūeimų. Pramonėje dirbą geriau uždirba, negu kad Lietuvoje, nes jiems ten į fabrikus durys uždarytos.

Sibire ieškoma žemės turtų. Ir randa — plieno, anglies, žibalo ir vėliausiai uranijaus ir aukso. Ieškoma su moderniais įrankiais. Geologinės ekspedicijos nori ar nenori turi samdyti inteligentų darbininkų, kurie tuos aparatus suprastų, mokėtų juos vartoti. Ir jie samdosi tremtinius, kurie atlieka didelę to darbo dalį.

Daugiausia mūsų tautiečiai Sibire yra ištroškę žinių apie savo artimuosius, apie kuriuos dešimtis metų nėra nieko girdėję. Radijas iš laisvo pasaulio yra jų visas džiaugsmas. Vis trūksta labai drabužių, ypač šiltų, ir apavo. Siuntinius gauna kiti, pabaltiečiai beveik nieko iš užsienio negauna, tik kartais iš savojo krašto. Tie, kurie gauna siuntinius iš

užsienio, jų turiniu tiesiogiai nesinaudoja, bet jį išmaino į būtinai reikalingus kitus daiktus.

Sibire be galo daug purvo, todėl batai — pati siunkiausioji problema. Žiemai šilti, o purvo sezonui stori guminiai batai reikalingi. Taip pat trūksta vaistų, gydymas sunkus, labai primitivios gydymo priemonės. Maisto produktus neapsimoka siųsti, nes gerų kareiviškų batų porą gali išmainyti net į šokią tokią kiaulę. Medžiaga daug geriau negu drabužis. Klausinėčiau, ar baudžia kas už siuntinius, sako, kad ne, bet už "špionažą su užsieniu" uždėda labai lengvai 10 metų ir vėl kalėti. Jeigu bus reikalo nekaltą padaryti

kaltu, laiškas padės, bet, gal būt, ir be laiško ras kalnę. Užtat niekas negali imtis atsakomybės ir ką nors patarti. Sąlygos yra sunkios. Šiais metais balandžio mėn. yra ir vėl būvę sukilimų vergų stovyklose.

Vergų paverstas žmogus yra vergas vis tiek, ar jis būtų Sibire, ar okupuotoje Lietuvoje. Jo dokumentai yra tokie, kad ir atlikęs bausmę su turimais net ir savajam krašte sunkiai begali už ko nors geresnio užsikabinti. Todėl kiti, net ir paleisti, išvengs "savo noru" grįžta į Sibirį. Sovietinė priespauda žiauri visur. Tik ten, Sibire, tarp daugumo lengviau pasimesti ir gal ne tokia budri enkavedisto akis.

Šiemet vasario mėn. seniausiam Amerikos lietuvių laikraščiui "Vienybė" suėjo 70 metų. Ji gimė Pensilvanijos žemėje, Plymouth, kur anuomet spietėsi lietuviai angliakasiai. Jos vardas buvo "Vienybė Lietuvninkų". Pirmasis Vienybės red. buvo Domininkas Bačkauskas, leidėjas — Juozas Paukštys. Vienas žymiausių jos red. buvo J. Širvydas, redagavęs 25 metus.

Į Brooklyną Vienybė atsikėlė prieš 49 metus. Pradžioje ji ėjo savaitraščiu, vėliau du ir net tris kartus per savaitę, porą metų — dienraščiu, dabar ji vėl išeina kas savaitę, neseniai pakeitusi formatą mažesniu.

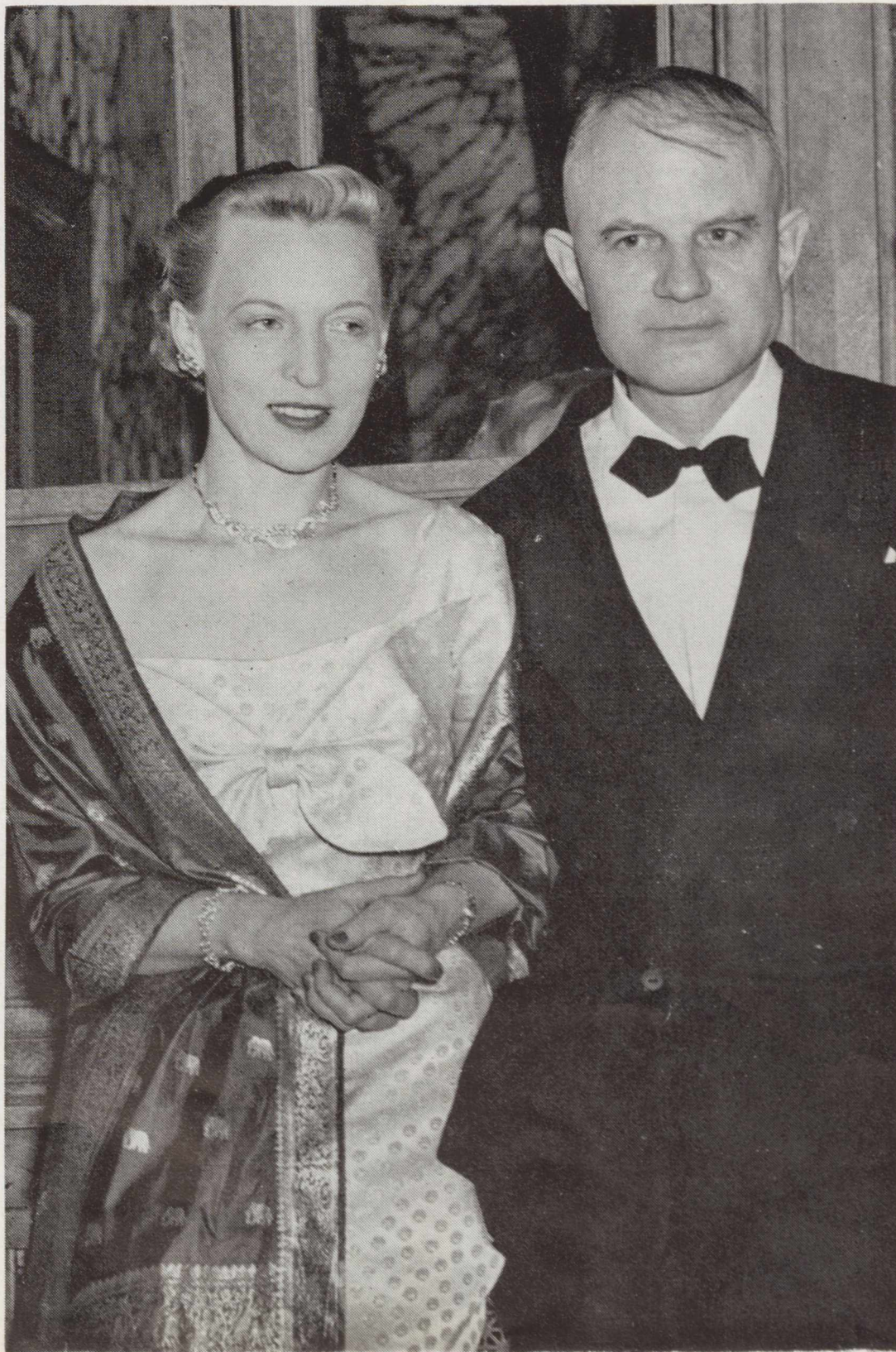
Jau šešiolika metų Vienybę redaguoja ir leidžia Juozas Tysliava, sumaniai padedamas Valerijos Tysliavienės. Iš naujų ateivių per pasatruosius dešimt metų redakcijoje yra talkininkavę visa eilė Lietuvos žurnalistų, kaip B. Raila, J. Petrėnas, S. Narkėliūnaitė, V. Gedgaudas ir kt.

Dabar Vienybės skaitytojais, kaip sako Tysliava, jau dukart išmirę, bet jų eiles, kaip redaktorių ir leidėjų eiles, vis papildė nauji žmonės. Daugelis Vienybės bendramečių laikraščių mirė anksčiau už savo skaitytojus, bet Vienybė pavyko išsilaikyti ilgiausiai, ir tai gal labiausiai dėlto, kad jos vadovybėje vis stovėdavo, kaip sakoma, žmonės su charakteriu. Tokiu "žmogumi" būna ir redaktoriai ir dabartinis jos red. Juozas Tysliava, lakasis tautinės krypties, bet šiaip savarankiškas ir pilnas iniciatyvos. Amerikos lietuviai jį pažįsta kaip vieną geriausių kalbėtojų, o dailųjį žodį mėgstantieji jį žino kaip poetą.

SALOMĖJA NARKĖLIŪNAITĖ

JUOZAS TYSLIAVA, Vienybės redaktorius ir leidėjas, su žmona Valerija, Vienybės savaitraščio 70 metų minėjimo koncerte.

JUOZAS TYSLIAVA and wife Valerija at concert commemorating the 70th anniversary of the founding of the Lithuanian newspaper Vienybė. Tysliava is editor. Newspaper recently adopted format of tabloid.

DRAUGO KULTŪRINIS PRIEDAS

Pokarinė Lietuvos okupacija išugdė dar didesnę lietuviškos kultūros ilgesį ir pastangas ją ugdyti.

Lietuvoje beveik visi didieji dienašaliai turėjo savaitinius literatūros ir kultūros priedus. JAV-se pirmasis to žingsnio ryžosi "Draugas", 1949 m. rugsėjo 24 d. duodamas naują periodinį leidinį — šeštadieninį priedą: "MOKSLAS—MENAS—LITERATŪRA". Jį suorganizavo ir iki šiol per visus 7 metus redaguoja nepaprastos energijos ir kūrybinės iniciatyvos žurnalistas kun. dr. Juozas Prunskis.

"Draugo" kultūrinis priedas netrukus susilaukė gana didelio kultūrininkų ir plataus skaitytojų pritarimo. Be jo skaitytojas jaustųsi netekęs lango į kultūros pasaulį. Jo bendradarbių skaičius netrukus išaugo į keletą šimtų. Jame mielai bendradarbiauja mūsų rašytojai, poetai, kritikai, dailininkai, muzikai, mokslininkai, nežiūrint savo asmeninių pažiūrų, ar meno srovių skirtumo, jei ne rašiniiais, tai bent pasikalbėjimų forma.

Vien iš Chicagoje gyvenančių kultūrininkų susidarytų ilgas bendradarbių sąrašas. Štai jų kelios dešimtys: P. Abelkis, dr. J. Adomavičius, D. Augienė Lipčiūtė, P. Bagdonas, B. Babrauskas, dr. A. Baltinis, A. Baronas, vysk. V. Brizgys, Vl. Būtėnas, dr. P. Celeišius, St. Džiugas, V. Frankienė, G. Galva, P. Gaučys, K. Gineitis, Č. Grincevičius, J. Ignatonis, Vl. Jakubėnas, N. Jankevičiūtė, dr. P. Jonikas, dr. P. Jucaitis, kun. dr. A. Juška, A. Kasakaitis, V. Kasniūnas, M. Katiliškis, P. Kesiūnas, arch. J. Kovalskis, J. Kreivėnas, E. Kubaitis, Br. Kviklys, V. Liulevičius, dr. P. Mačiulis, P. Maldeikis, dr. V. Manelis, arch. J. Mulokas, A. Nakas, dr. J. Pauperas, S. Pilka, A. Plateris, H. Radauskas, V. Ramonas, Pr. Razminas, J. Rimašauskas, inž. J. Rugis, A. Rugytė, A. Rūkas, I. Serapinas, dr. K. Sruoga, A. Šatas, dr. V., V. ir Aldona Šimaičiai, J. Švaistas, St. Tamulaitis, J. A. Vaičiūnienė, J. Vaidelys ir kt.

"Draugo" kultūriniam priede bendradarbiauja visa eilė mūsų kultūrininkų, gyvenančių kituose JAV-bių miestuose: J. Aistis, P. Aleksa, A. Aleksis, dr. K. Alminas, dr. L. An-

driekus, B. Auginas, M. Aukštaitė, dr. J. Balys, St. Barzdukas, J. Bertulis, dr. V. Bieliauskas, M. Biržiška, J. Biekaitis, K. Bradūnas, Bern. Brazdžionis, J. Cicėnas, V. Čižiūnas, L. Dambriūnas, dr. A. Damušis,

J. Gilienė Švabaitė, dr. Gimbutienė, dr. J. Girnius, J. Gliada, J. Gobis, K. Grigaitytė, St. Yla, dr. J. Kaupas, J. Kojelis, prof. S. Kolupaila, M. Krupavičius, dr. A. Kučas, A. Landsbergis, dr. J. Matusas, St. Mažiliauskas, A. Mažiulis, A. Merkelis, K. Mockus, Nelė Mazalaitė, Alė Rūta Nakaitė, S. Narkėliūnaitė, D. Narutavičiūtė, prof. K. Pakštas, V. Rocičius, Pr. Skardžius, Dr. A. Taru-

lis, J. Tininis, E. Tumienė, A. Vaičiulaitis, M. Vaitkus, Iz. Vasyliūnas, V. Volertas, R. Zalubas, J. Žilevičius, L. Žitkevičius, T. Žiūraitis ir daug kitų mūsų pirmaujančių rašytojų, kritikų, teoretikų. Kiekvieno nr. pirmame psl. dedama naujos, niekur nespausdintos, arba paimtos iš naujų bei retų leidinių poezijos.

Kultūros priedas paskelbė keletą novelės ir poezijos konkursų, davusių pažymėtinai vertų rezultatų ir iškėlusių naujų vardų.

Straipsniais bei savo dailės darbais (iš parodų ir šiap iliustracijomis) "Draugo" kult. priede bendr. dailininkai: Daugvila, Jonynas, Kaminskis, Kašubos, Kolba, Laurinavičius, Murinas, Paukštienė, Pautienius, Rimša, Sparkis, Stančikaitė, Tričys, Valeška, Valius, Varnas, Varnelis, Viesulas, Vijeikis, Witkus, žoromskis ir daug kt.

Daug bendradarbių priedas turi įvairiuose pasaulio kraštuose: Afrikoje — A. Greimas, Argentinoje — J. Kėkštas, Brazilijoje — V. Ališas, dr. Z. Ignatavičius, K. Pažeraitė, Australijoje — P. Andriušis, B. Zumeris, Italijoje — dr. J. Bičiūnas, dr. Z. Ivinskis, dr. J. Vaišnora, Kanadoje — St. Prapuolenytė, B. Pūkelevičiūtė, prof. A. Ramūnas, A. Tamošaitienė, A. Rimkūnas, A. Šapoka, J. Žmuidzinas, Kolumbijoje — E. Petrauskaitė, Prancūzijoje — dr. S. Bačkis, E. Turauskas, B. Venskuvienė, Vokietijoje — A. Giedraitis, dr. J. Grinius, dr. V. Literis, švedijoje — dr. J. Lingis, Ign. Šeinius, šveicarijoje — prof. J. Eretas, dr. K. Šaulys, Venecueloje — E. Dervojedaitienė ir kt.

Priede, kaip matyti, bendradarbiauja įvairių šakų specialistai. Nėgana to, jis turi dar keletą savo "priedų" — skyrių. Kas antra savaitė yra moterų skyrius "Moterų Gyvenimas", kurį anksčiau redagavo D. Narutavičiūtė, vėliau dr. O. Labanauskaitė, o dabar — St. Semėnienė.

Kiekv. mėnesio pirmą šeštadienį būna humoro skyrius, kuriam vardą "Spygliai ir Dygliai" davė jų pirmasis redaktorius L. Žitkevičius; dabar jį redaguoja dr. S. Aliūnas (A. Baronas).

Kiekv. III-čią mėnesio šeštadienį būna studentų skyrius "Akademines Prošvaistės", kurį redaguoja N. Ingelevičiūtė, V. Kleizas ir V. Vyantas. Kartą mėnesyje būna pedagoginis skyrius "Lietuviškoji Mokykla", kurį red. Jr. Ignatonis.

DR. KUN. JUOZAS PRUNSKIS, "Draugo" savaitinio kultūros priedo "Mokslas, Menas, Literatūra" redaktorius (Fone P. Laurinavičiaus darbo kryžiai).

THE REV. DR. J. PRUNSKIS, editor of the weekly section "Science, Art and Literature" appearing in the Daily "Draugas", Chicago, Ill.

DRAUGO PRIEDO "MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA" kai kurių skyrių redaktoriai:

Stasys Barzdukas, Mūsų Kalbos redaktorius

Stasė Semėnienė, Moterų Gyvenimo red.

Jer. Ignatonis, Lietuviškos Mokyklos red.

EDITORS of the Lith. daily Draugas cultural supplement.

Dr. S. Aliūnas, Spyglių ir Dyglių red.

Neperiodiškai esti kalbos priedas "Mūsų Kalba", kurį red. Pr. Skardžius ir St. Barzdukas.

Eidamas kas šeštadienis, be pertraukos ir vasarą, "Mokslas, Menas, Literatūra" faktinai yra dažniausiai išeinantis liet. kultūrinis periodinis leidinys tremtyje. Jo iki šiol jau pasirodė 325 numeriai. Surišus į vieną knygą, susidarytų didžiulio dienraščio formato 2600 puslapių.

Gaila, kad jo perdidelis formatas apsunkina komplektų rinkimą. O ateityje, be abejo, "Draugo" kultūrinis priedas bus vienas plačiausių šaltinių šio meto liet. kultūros istorijai, kaip vienas didžiausių įnašų į mūsų tremties kultūros skatinimą, populiarinimą, auginimą ir brandinimą.

J. B.

Rezistentai, diplomatai

/ Pabaiga iš 5 psl.
me krašte bus gražinta laisvė ir demokratinė santvarka, šis procesas turės persimesti ir į kitus okupuotus kraštus.

Tačiau kelias į Lietuvos išlaisvinimą dar gali būti ilgas ir sunkus. Mūsų uždavinys yra kiek galima veikti pačių vakariečių tarpe ir jų politinius sluoksnius, o iš kitos pusės turėtume visomis priemonėmis stiprinti lietuvių tautoje ir lietuviuose užsienyje Lietuvos nepriklausomybės mintį.

Pačios lietuvių tautos nepalaužiamą valią ir pasiryžimą būti laisva ir atstatyti savo valstybės Nepriklausomybę gali būti Lietuvos išlaisvinimo faktoriūmi.

AR MES KYLAM AR...

/ Atkelta iš 11 psl.
LEOPOLDAS DYMŠA, Yonkers, N. Y., diplomatas:

Aišku, kad mūsų kultūrinis lygis kyla. Kyla dėlto, kad eina su viso laisvojo pasaulio kultūra. Ji nėra atsilikusi jokių būdu.

BOSTONO LIET. KULTŪROS KLUBAS, veikia jau 6 metai, neturėdamas nei įstatų, nei nario mokesčio, yra veikliausias Bostono kultūrins sambūris, kuriame mielai sutelpa ir puikiai bendradarbiauja įvairių pasauliečių, visokių meninių ir profesinių palinkimų asmenys. Pradžioje klubas veikė L. Rašytojų klubo vardu ir jam vadovavo rašytojai Kirša, Santvaras, Brazdžionis, Gustaitis. Valdybas sudarė įvairių profesijų nariai. Praėjusiais metais klubo pirm. buvo dr. M. Gimbutienė. Šiame susirinkime matome viešnią B. Pūkelevičiūtę.

LITH. CULTURAL CLUB of Boston is now 6 years old. Last year club president was Dr. M. Gimbutienė.

Foto K. Daugėla

D. VENCLAUSKAITĖ, Waterbury, Conn., visuomenininkė:

Nenorėčiau pasakyti, kad krenta, gal stovi vietoje, nes per daug žmonių materialėja.

VINCĖ JONUŠKAITĖ, Brooklyn, N. Y., dainininkė:

Labai kritišką padėty. Kai kuriais sritimis negalima skęsti. Gražiai dirbama, kur turima sąlygos. Bet ypač scenos srityje nematyti jokios ateities.

L. VIRBICKAS, Brooklyn, N. Y., visuomenininkas:

Greičiau stovime vietoje. Jaunimo tik nedidelis procentas baigęs ar bent stengiasi baigti aukštuosius mokslus. Mums žūt būt reikia daugiau žmonių su aukštuoju išsimokslinimu.

Sekančiame LD numeryje eis Prof. K. Pakšto, Dr. J. Balio ir Chicagos atsakymai

JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTYBIŲ IR KANADOS LIETUVIŲ DAINŲ ŠVENTĖS PLENUMAS. Iš kairės į dešinę I eilė: Elena Blandytė, dr. kun. Juozas Prunskis, Agnė Jasaitytė, Vytautas Radžius, Juzė Daužvardienė, Alice Stephens, pirmininkė, Albinas Dzirvonas, Nora Gugienė, Justas Kudirka, dr. onas Bajerčius. II eilė (stovi): dr. Jonas Paplėnas, Teodoras Blinstrubas, Kazys Kleiva, Elena Strikienė, Josefina Milerytė, Petronėlė Gribienė, kun.

Adolfas Stašys, Edvardas Šulaitis, Eugenijus Slavinskas, Kazys Kasakaitis. III eilė: Leonas Bičušas, Antanas Gintneris, Jurgis Jonikas, Jonas Pakel, Vladas Būtėnas, adv. Edvardas Stasukaitis, dr. Steponas Biežis, Jonas Paštukas, Albinas Valentinas, Antanas Krutulis. Dainų Šventės Plenumą sudaro įvairių organizacijų deleguoti atstovai.

LITHUANIAN SONG FESTIVAL PLenary SESSION held in June, Chicago, Illinois.

VINCĖ JONUŠKAITĖ

Carmen vaidmenyje Bizet operoj *Carmen*
Vincė Jonuškaitė in the Bizet opera *Carmen*

KIPRAS PETRAUSKAS

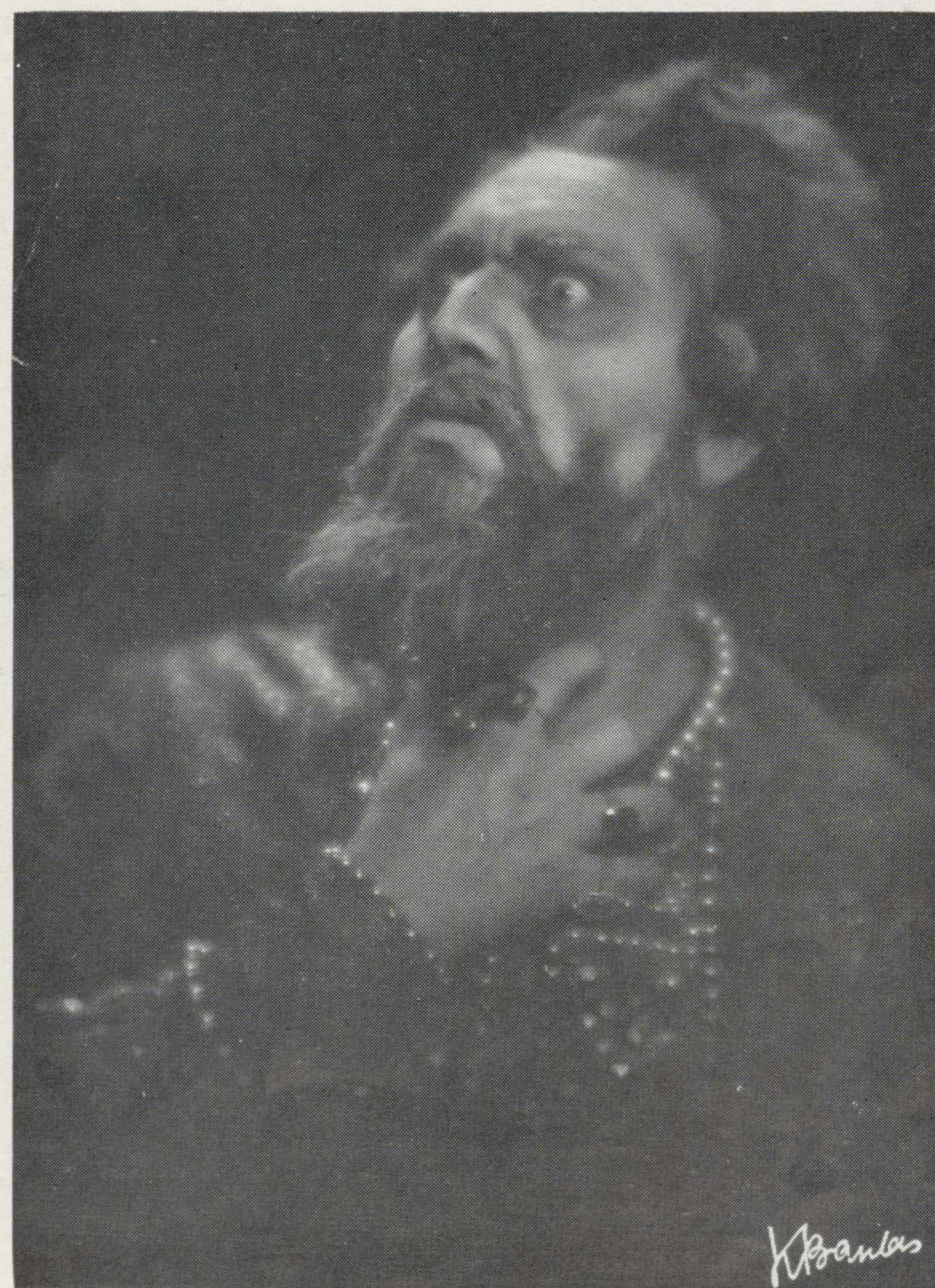
Otello vaidmenyje Verdi operoj *Otello*

Kipras Petrauskas in the role of Otello

ANTANINA DAMBRAUSKAITĖ

Madame Butterfly
Antanina Dambrauskaitė in Puccini's *Madame Butterfly*

LIETUVOS VALSTYBINĖ OPERA

Šių metų pradžioje suėjo 35 metai nuo Lietuvos Valstybės Teatro įkūrimo. Lietuvos Valstybės Teatre Kaune veikė Dramos Teatras, Valstybinė Opera ir Baletas.

Teatro sukakties paminėjimui į šį numerį dedame Stasio Santvaro rašinį apie Operos teatrą (žiūr. 20 psl. anglų skyriuje). Rašinys iliustruotas kai kuriais operų pastatymais. 19-tame puslapyje yra Valst. Teatro Rūmai Kaune. Šiuos puslapius puošia keletas mūsų žymiųjų dainininkų. (Foto nuotraukos gautos iš Jono Vasiliausko, buv. Baletto aristo).

JUOZAS MAŽEIKA
Kornevilio Varpuose

IPOLITAS NAURAGIS
Borisas Godunovas to paties
cardo Mussorgskio operoj
Ipolitas Nauragis in Mussorgsky's
Loris Godounov

PETRAS OLEKA, Operos solistas ir režisierius, Ramsės vaidmeny G. Verdi operoj *Aida*

Petras Oleka in Verdi's *Aida*

NEW YORKO BIZNIERIAI Didžiojo New Yorko Prekybos Rūmų nariai su savo valdyba ir svečiais metiniame susirinkime. Iš kairės į dešinę: vicekonsulas A. Simutis, A. Klasčiūtė, Diržienė, M. Mitchel, J. Ginkus, pirm., J. Simutienė, I. Trečiokienė, Blake, Paulauskienė, Peppel-Talalaitė, Vaišnorienė ir J. Valaitis. II-oj eilėj: S. Žilinskas, J. Klasčius, O. Valaitienė, inž J. Dilis, Pr.

Lapienė, J. Matulis, O. Vinikienė; stovi: Valiūnas, dr. J. Budzeika, P. Paprockas, J. Audėnas, Diržys, V. Zelenkevičius, A. S. Trečiokas, St. Gudas, Klimas, Vaišvila, dr. V. Paprockas, dr. M. J. Vinikas, adv. Stj. Briedis ir dr. K. Valiūnas.

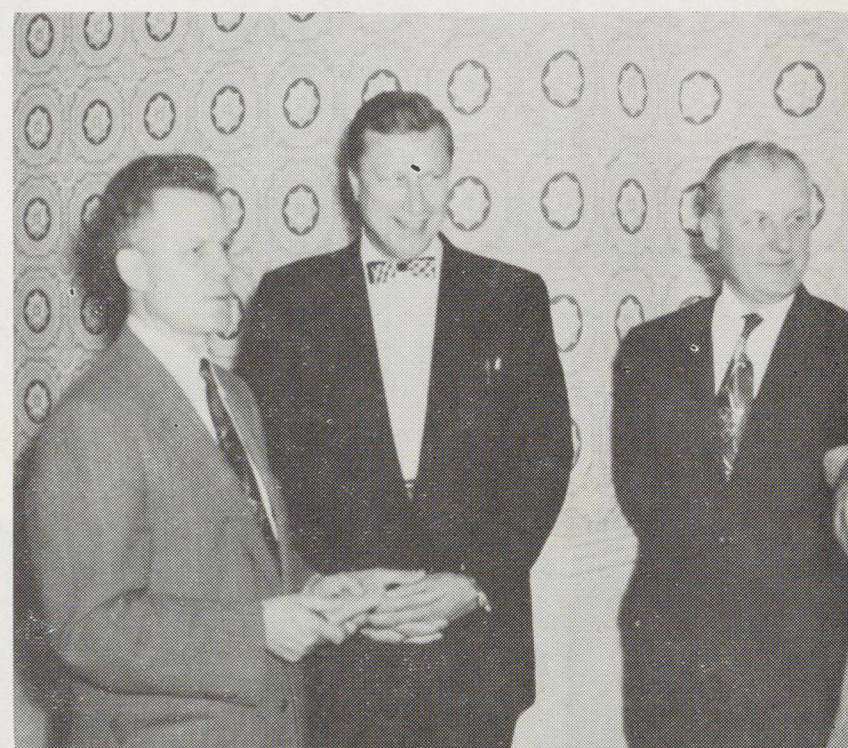
Foto P. Gaubio

MEMBERS AND GUESTS of the New York Lith. Chamber of Commerce at annual meeting.

PRIE ATLANTO LIET. BENDRUOMENĖS Atlanto pakraščio suvažiavimo, įvykusio Hartforde, gegužės 5—6 dd., dalyvių dalis. Matyti Vliko pirm. J. Matulionis, prel. J. Balkūnas, daug atstovų iš New Yorko, Bostono, Waterburio ir kt. apylinkės kolonijų.

CONVENTION OF THE LITHUANIAN AMERICAN COMMUNITY in Hartford, May 5—6.

HARTFORDO BENDRUOMENININKAI: Dr. A. Šerkšnas, Hartforde įvykusio Atlanto pakraščio Bendruomenės suvažiavimo iniciatorius, čia gimęs Fr. Haiko, kuris daug padėjo suvažiavimui, ir taip pat čia gimęs Leonas Mašiotas, suvažiavimo pietų šeimininkas, pasakęs kalbą.

VYSK. JOSEPH M. MUELLER, D. D. gegužės 23 suteikė Šv. Kazimiero par., Sioux City, Iowa, vaikams sutvirtinimo sakramentą. Parapijai vadovauja kun. S. Morkūnas. BISHOP J. M. MUELLER, D. D. officiated at Confirmation rites at St. Casimir's Church, Sioux City, Iowa. Pastor is Rev. Simonas Morkūnas.

LAUPINAITIS DIRBA. Meldutis Laupaitis, Sao Paulo, Brazilija, prieš metus išleides daug ginčų suėsią knygą "Aš kaltinu", savo darbo kambarį; sienos apkabinėtos antikomunistiniais plakatais. M. LAUPINAITIS in his office in Sao Paulo, Brazil. Laupaitis is author of the controversial book "I Accuse".

KUN. PRANAS A. MANELIS, S. T. D. šių metų birželio 21 d. atšventė 25 metų kunigystės sukaktį. Gimęs 1907 Šakių aps., mokėsi Kudirkos Naumiesčio ir Rygiškių Jono gimn. Marijampolėje. Baigęs Vilkaviškio Kunigų Sem. Gižuose, 1931 m. Vilkaviškio katedroje išv. kunigu. Studijavo Romos Gregorianumo un-te ir 1937 m. už dizertaciją De Regia Christi Potestate ad mentem S. Roberti Bellarmini gavo Teologijos dr. laipsnį.

Grįžęs į Lietuvą, profesoriavo Telšių, Kauno ir Vilkaviškio kunigų seminarijose. Po karo, 1945 - 1950 ėjo liet. klierikų rektorius pareigas Eichstaetto kun. e-je. 1950 m. atvykęs į Californiją, 2 metus dirbo St. Gertrude par., Stockton, Calif. Nuo 1952 m. San Francisco arkiv. John J. Mitty paskirtas kapelionu į College of Notre Dame, Belmont, Calif., kur dėsto ir vokiečių kalbą.

THE REV. PRANAS A. MANELIS, S.T.D., celebrates his 25th anniversary in the priesthood this year. He is chaplain and teacher at the College of Notre Dame in Belmont, Calif.

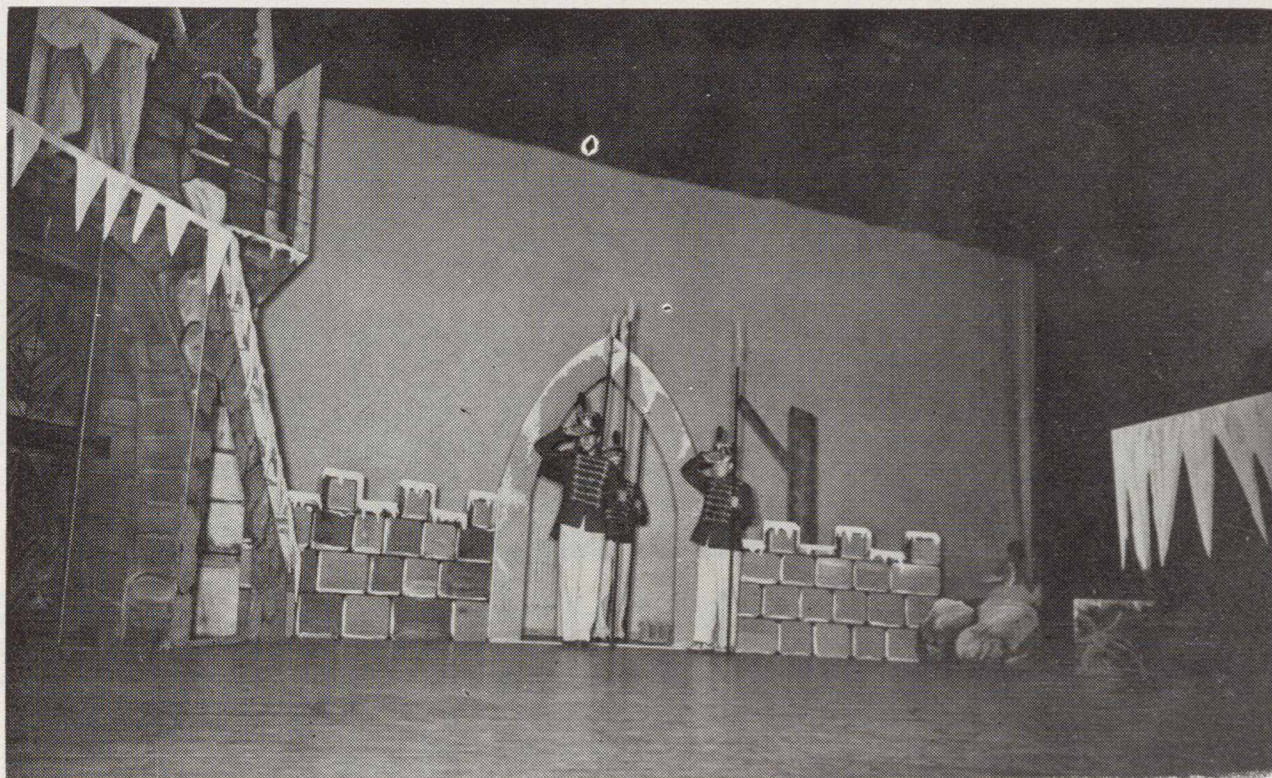
DETROITO TEATRALAI VAIDINA

Dramos sambūrio Vaizdas iš Detroito
Alka spektaklio 3 veiksmų komedijos "Nervai". Pastatymas J. Gruzdžio. Vaidina: Sakerdonas Terlé — K. Gričius, Glemžys — Vyt. Ogilvis.

LITHUANIAN ACTORS IN SCENES (top to bottom) from three plays, Detroit, Mich.

VEIDAI IR VAIZDAI

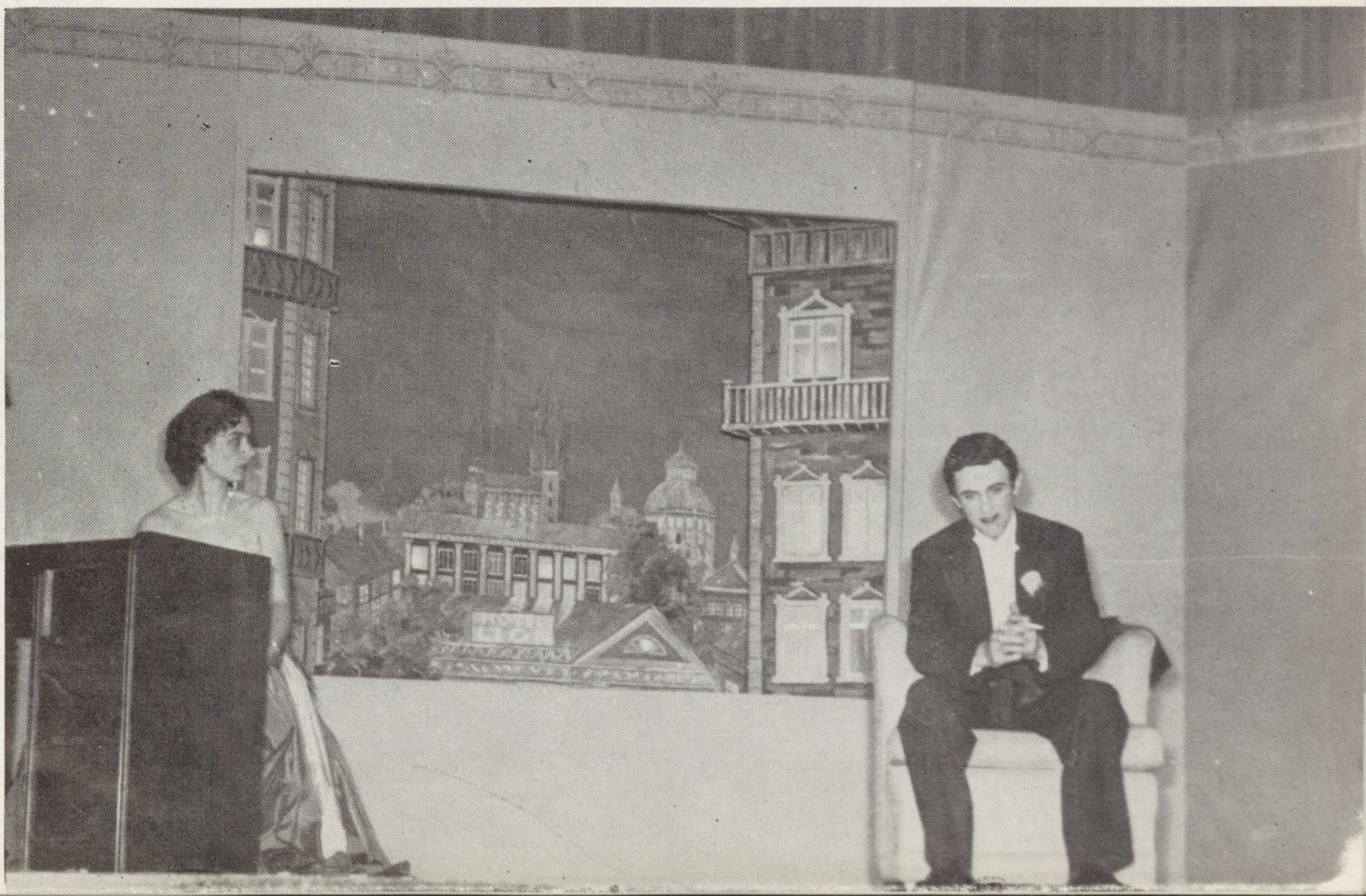
MONTREALIO ŠEŠTADIENIO MOKYKLOS berniukai šį pavasarį sodina medelius. Jiems padeda kun. Aranauskas ir mokytojai.
BOYS AND TEACHERS of Saturday school in Montreal, Can., lend a hand at spring planting of trees. Foto L. Stankevičius

SCENA IŠ J. SISKINO 7 PAVEIKSLŲ PASAKOS "Džiaugsmas". Pastatymas Pusdešrio, dekoracijos — dail. P. Me'ninko. Dramos sambūris su šiuo veikalu gastroliavo net keliose kolonijos ir susilaukė pasisekimo

ALKOS PENKMETINIS SPEKTAKLIS — P. Vaičiūno 4 v. drama Sudrumstoji Ramybė. Pastatymas J. Pusdešrio. Dekoracijos Vyt. Ogilvio. Čia matome III-čio veiksmo sceną. Vaidina: Danutę Saulėnienę — Aldona Rastenytė, Tvirbutą — Vyt. Ogilvis.

DR. VYTAUTAS MAJAUSKAS, Detroit, Mich. visuomenininkas ir profesionalas gydytojas, neseniai įsigijęs mediko teisę Illinois ir Michigan valstijose ir šį pavasarį atidarys kabinetą 5003 W. Wernor, Detroit, Mich.
DR. V. MAJAUSKAS is active in Lithuanian affairs.

KUN. J. A. KUČINGIS, Los Angeles, Calif. Šv. Kazimiero liet. parapijos klebonas, bažnyčios statytojas ir jau 9 metai energingai vadovaujantis visiems parapijos darbams. Birželio 3 d. parapija atšventė 15 metų sukaktį.

THE REV. J. KUČINGIS, Pastor of St. Casimir's Lithuanian parish in Los Angeles. On June 3 the parish observed the 15th anniversary of its founding.

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— Kun. A. Tamošiūnas, Miami, Fla., atsiuntė \$10.00 garbės prenumeratą 1956 m.

— LD redakciją ir leidyklą aplankė buvęs Vliko VT pirm. K. Žalkauskas su žmona. Tarp kitko užsiminus žurnalo dedamą anketą, ar mes kultūriškai kylam ar smunkam, Žalkauskas pabrėžė, kad jau vien tokio kultūringo žurnalo kaip LD išaugimas per keletą metų rodo, kuria linkme liet. kultūrinis lygis suka. Tą patį jis matęs ir palyginęs dabartinius liet. dienraščius, su tais, kaip jie atrodė prieš keiserius metus. AL Taryba sveičiui surengė priėmimo vakarienę, kurioje dalyvavo ir ke'iasdešimt Los angeliečių lietuvių.

— K. Štaupas, vabaininkietis, žinomo Nepr. Lietuvoje visuomenininko Jono Štaupo brolis, iš Cleve'ando persikėlęs į Flo-

ridą, viešėdamas Californijoje, užsuko į LD redakciją su žmona, sūnum ir marčia; ta proga atnaujino žurnalo prenumeratą.

— Vytautas ir Matilda Lubinai, Temple City, Calif., ir Elena Mačienė, Los Angeles, lankėsi LD-nų redakcijoje, įsigijo visas LD anglių k. išleistas knygas ir keletą egz. LD numerio su Frank (Vytauto broliu) Lubinu.

— Dr. Grigas Valančius, Los Angeles, gavo Londono firmos Haskoba, Ltd. atstovybę ir pradėjo priiminėti užsakymus siuntiniams iš Anglijos sandėlių į Lietuvą, Sibirą ir kitur. Jo adr.: 2712 St. George St., Los Angeles 27, Calif. Telef.: No 5-9648. Darbo valandos: šeštad. 2—6 val. pp. ir sekm. 12—4 val. pp. Sveikintina, kad šio svarbaus darbo ėmėsi mūsų visuomenei gerai žinomas ir patikimas lietuvis ekonomistas.

— Zigmantas Krumin, Redlands, Calif., nuolatinis LD-nų rėmėjas, įsigijo nemažą Wayside Motel.

— Paieškoma Marcelė Gurgzdīs Tamositis ar Tamosaitis, dukrė Prano ir Onos, sesuo Izidoriaus ir Antano, gyvenusi netoli Kauno iki II pasaulinio karo. Turintieji žinių prašomi pranešti adresu: Beatrice Gurdish, 5844 Murietta, Van Nuys, Calif.

— Paieškomas J. Vaitauskas, seniau gyvenęs 122 Schuyler Ave., Kearny, N. J. Turintieji apie jį žinių, rašykite: Lietuvių Dienų Administracija, 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

LOS ANGELES Liet. parapijos sukaktis

Pirmoji liet. bažnyčia Los Angeles pašventinta 1941 m. birželio 1 d. Parapiją suorganizavo ir klebonu buvo prel. J. Maciejauskas, kuriam 1947 m. mirus, klebonu paskirtas buvęs vikaras kun. J. A. Kučingis. Nuo tada prasidėjo parapijos augimas. Jo rūpesčiu pastatyta ir ši bažnyčia, kurią 1951 m. pašventino Los Angeles Ark. J. McIntyre. Už trijų metų nupirktą dabartinę kleboniją, 1955 Antano ir Agnės Gilių dėka įsigyta: vienuolynas, kur gyvena Seserys Kazimierietės ir veda vaikų darželį. Prie parapijos yra ir šeštadienišė liet. mokykla, įst. 1949, kurią dabar lanko apie 50 mokinių. Jos ved. yra V. Tamulaitis.

Klebonui talkininkauja vikaras dr. kun. A. Bučmys.

Prie parapijos yra šios kat. organizacijos: Katalikų Federacijos sk. — pirm. adv. V. Kazlauskas, Liet. Katal. Susiv. Kuopa, — pirm. inž. J. Kiškis, šv. Vardo D-ja, — pirm. Pr. Žukauskas, Katal. Moterų S-ga — pirm. Stella Žukauskienė, L. Vyčių kuopa, — pirm. P. Barkauskas, Ateitininkų Draugovė, — pirm. J. Tišis. Parapijos komiteto pirm. Pr. Speecher.

Nuo 1952 m. parapija leidžia dvisavaitinį memografuotą 4 psl. biu-

— Dr. J. Varnas, Pasadena, Calif., į laikės egzaminus ir įsigijęs teises, suorganizavo savarankišką nuosavybių pirkimopardavimo įstaigą.

— Kas žino naują A. Gerdžiūno adresą? anksčiau jis gyveno 6 Beechey St., Oldham, Lancs. Į keliolika laiškų, rašytų senu adresu, nėme gavę jokio atsakymo. Gal jis kur žuvs ar iš Anglijos išvykęs į kitą kraštą? "Liet. Dienų" leidyklai jis skolingas už platintus leidinius. Rašyti: Lietuvių Dienos, 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif., USA.

— V. Kinienei, Edmonton, Alberto, šeštadieninės mokyklos mokytojai, Liet. B-nės valdyba, išreikšdama padėką už rūpestingą darbą, dovanų užsakė "Lietuvių Dienas".

— Paieškau Felikso Grigonio, Svedasų valsč., Visietiškių vien. Žinantieji ką nors apie jį malonėkite pranešti adresu: Povilas Sprindys, 4941 Daniels, Detroit 10, Mich.

Lietuvių Dienų P I K N I K A S

Rugpjūčio 12, 1956

RESEDA PARK, RESEDA, Calif.

Čia susitinka visi LD skaitytojai ir draugai. Atvykite ir jūs.

Bus

Skanūs valgiai, gaivūs gėrimai, programa. Pikniko metu įvyks loterija, kurioje yra 90 vertingų dovanų. Didžiausia dovana — \$100 pinigais!

Loterijos bilietus įsigykite iš anksto. Visas pikniko pe'inas skiriamas Lietuvių Dienų leidimui.

EVERYBODY IS GOING TO THE LITHUANIAN DAYS PICNIC
The afternoon of Aug. 12, 1956, Reseda Park, RESEDA, California

Food, Refreshments, Entertainment, Dancing, Swimming.

90 Different Prizes Will be Given Away at the Annual Lithuanian Days Raffle Grand Prize \$100.00

Admission to picnic is free. Buy your raffle tickets now:

Lithuanian Days, 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif., or phone PL 4-1377

JOSEPH VARNAS
Broker

Real Estate • Business Opportunities
596½ N. Lake Ave., Pasadena, Calif.
SYcamore 6-7979

DR. KUN. ANTANAS BUČMYS, naujasis Los Angeles liet. parapijos vikaras.

THE REV. A. BUČMYS, new vicar at St. Casimir's Lithuanian parish in Los Angeles.

letenį "Los Angeles šv. Kazimiero Parapijos Lietuvių žinios", kuris siuntinėjamas visiems lietuviams.

1941 metais įkurtą chorą, turintį 45 narius, dabar veda varg. muzikas Br. Budriūnas.

Parapijos žinioje yra apie 3000 lietuvių, kurių 1184 yra nuolatiniai savos bažnyčios lankytojai. Parapiją sudaro seniau atvykę, čia gimę ir tremtiniai. Pastarųjų priskaitoma apie 200 šeimų. Apie parapiją suka si visas religinis ir iš dalies tautinis veikimas. Parapijos salė yra nuolatinė kolonijos veikimo bazė. Čia per metus padaroma per 200 susirinkimų, rosėlių bei parengimų. L. Ž.

CLEM'S MARKETS

- Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.
- Importuoti lenkiški kumpiai.
- Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais ar didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarieniems.

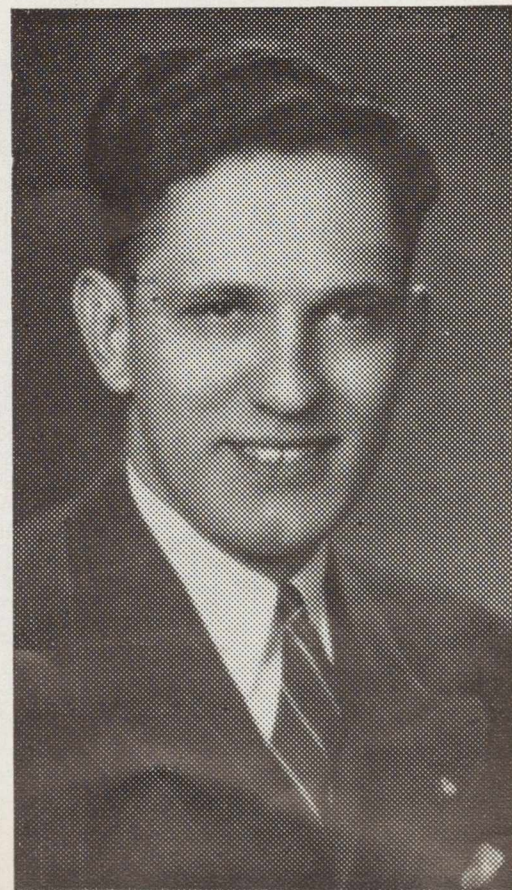
Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

3002 W. W. Florence
PL. 95058 7529 S. Normandie
PL. 1-9155

Clem Taberski, sav.

STEPONAS DERINGIS, buvęs veiklus Los Angeles liet. kolonijos narys. Mirė š. m. gegužės 22 d., palaidotas Chicagoje.

S. DERING, long active in Lithuanian affairs in Los Angeles, died here on May 22. He is survived by his wife Adelė.

BUILDING WHICH HOUSED THE LITHUANIAN STATE THEATRE, Opera and Ballet in Lithuania. It was also used for other ceremonial occasions.

LIETUVOS VALSTYBĖS TEATRO RŪMAI Kaune, kur tilpo Lietuvos Valstybės Opera, Dramos Teatras ir Baletas. Čia vykdavo ir įvairūs minėjimai, koncertai ir pan.

SCIENCE WILL DECIDE VICTORY

STASYS JUZĖNAS, *Detroit, Mich.*

Anyone who is even slightly interested in politics, undoubtedly will notice a great change in the Russian attitude towards their enemies and especially towards the United States of America.

New events appeared after Stalin's death. The Iron Curtain rose slightly after the cremation of the great dictator. Many victims of Communism from Western countries whose names were long ago on the death list, were risen from the dead, released and sent home from the death valley of Siberia. Travel possibilities for foreign tourists through all of Russia were made surprisingly simple. The exchange of agricultural delegations between Russia and the Western countries became a reality. Not long ago, Khrushchew in conversation with Marshall MacDuffie, an American attorney, admitted that he heartily believed that Eisenhower and Eden do not wish war.

What has happened? Are they afraid of us? Of the Western Powers? Are they weakened? Has Eisenhower's policy of peace forced the Russians to loosen their tight policy and to lift the Iron Curtain slightly? Or is it simply the policy of the new master's mild or humanitarian character. Did Russia really turn to the Democratic way?

What is the true answer to these unusual and strange Communist tactics and attitudes of Russia today? The answer is very simple. The Russians have become strong. Day by day their power progresses rapidly. They are now certain of their strength. There is no power in the entire world which can be one hundred per cent certain of victory over Russia. The United States is the only country in the world today that still could match the power of Russia in a gamble for victory. The Russians are now more sure than ever that their mission for world control is nearing completion. The conception of an over-

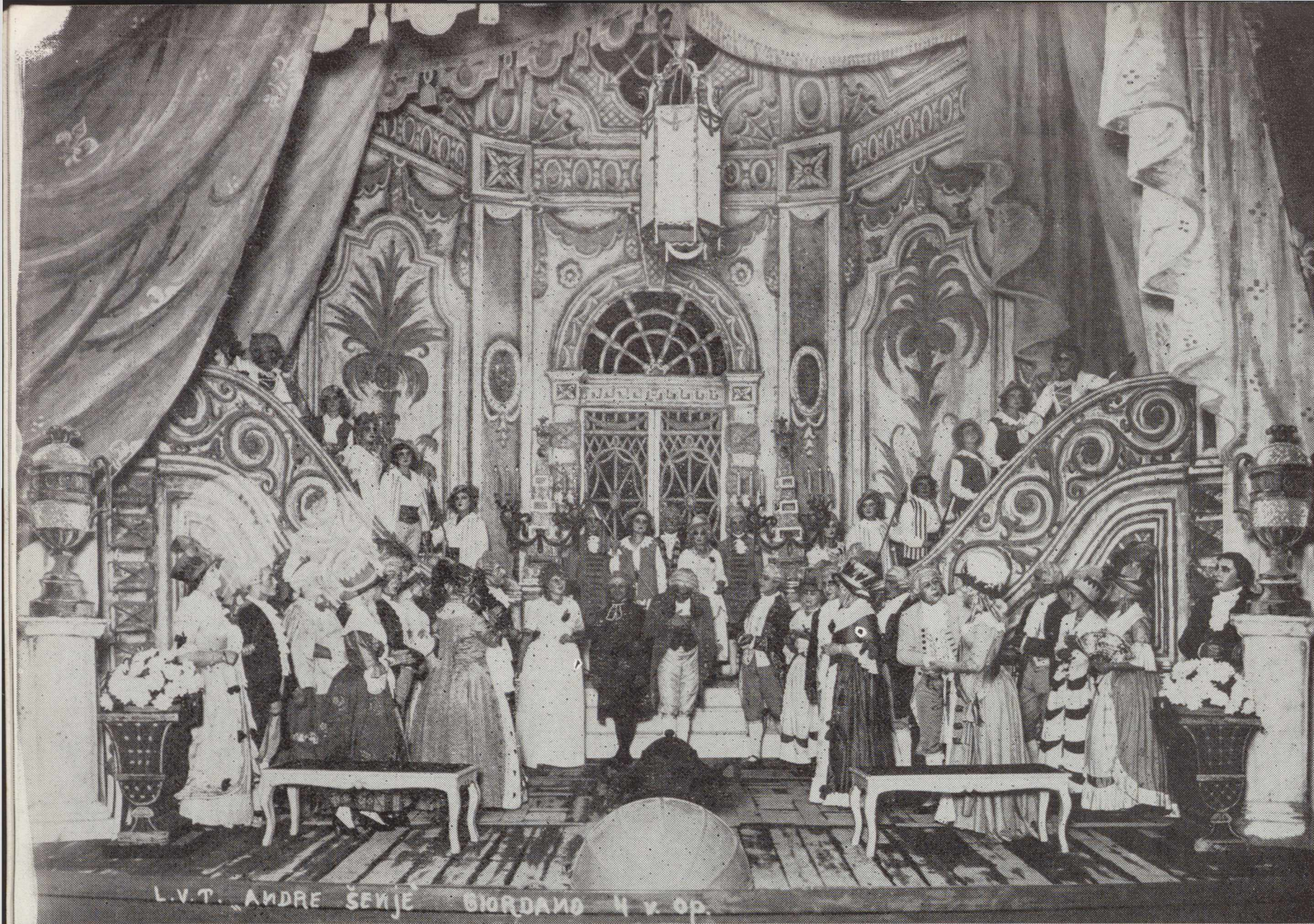
throw of the Communist Government in Russia by an internal force was always a very dubious daydream. The only way to eliminate that regime had to come from outside powers, but this seems to be completely out of the question now.

Karl Marx gave the ideological backbone to Communism. Lenin successfully used that ideology in practice to take over the country. Stalin by unusual inhuman methods, established the foundation of a gigantic power of the new Russian empire, calling themselves Communists. And now the new leaders are carefully and wisely working on the last stage to ultimate victory.

Stalin is dead. He is no longer important. He went out the same way by which he previously sent his friends and collaborators. In fact, he became the one who was actually beginning to interfere with the further progress of Communist power. He was unfit for the new tasks lying ahead. "The moor did his job and now he can go." The new leaders who succeeded Stalin realized the conditions surrounding them and successfully continued the progress in a new way towards the same goal.

This well planned new tactic by the new Russian leaders is not an old-fashioned Stalin-type cold war, blockading the cities, terrorizing the people, abducting their individual enemies in the night or killing them in dark alleys. This is war without bloodshed, but extremely dangerous. This is a battle between the East and the West, between the Russians and the Americans for the superiority of science which eventually will decide the victory. This is a race of two ideologies for file or death.

/Continued on page 23

THE LITHUANIAN STATE THEATRE in a performance of Giordano's tragic opera Andre Chenier. Stage decorations were by artist M. Dobužinskis.

Žilevičius, the singer A. N. Galau-nienė and Stasys Šilingas, a prominent statesman and music lover.

J. Žilevičius and S. Šilingas were in charge of administrative problems, while K. Petrauskas shouldered the responsibility of producing the opera and finding the necessary soloists. The translation of the Traviata libretto was undertaken by the poets Faustas Kirša and Balys Sruoga. J. Tallat-Kelpša organized the orchestra and became the first conductor of the Lithuanian opera theater, and was indeed its sole conductor until the year 1926. J. Štarka was the first chorus director and served in that capacity until 1944. At this initial performance, K. Petrauskas sang the role of Alfredo and Galaunienė that of Violetta. The presentation of the first opera, undertaken under great difficulties, marked the beginning of many long and successful seasons. Every year advances were made, new singers and musicians joined the ranks, and the artistic caliber of the opera productions rose. K. Petrauskas remained the mainstay and star singer of the opera during all these years.

At first the group of available soloists was small, but shortly after the first production of Traviata singers such as J. Vencevičiūtė, mezzo soprano, the dramatic sopranos J. Dvarionaitė and V. Grigaitienė, tenors V. Puškorius and J. Byra joined the group. A. Sodeika, baritone, and his brother, S. Sodeika, bass, also M. Rakauskaitė, dramatic soprano, came back from the United States. A. Kutkus, an accomplished tenor, returned from Russia and was able to supplement K. Petrauskas. V. Jonuškaitė, outstanding mezzo soprano, returned after finishing her studies in Germany and Italy.

THIRTY - FIFTH ANNIVERSARY OF LITHUANIAN NATIONAL OPERA

STASYS SANTVARAS, So. Boston, Mass.

Thirty five years have elapsed since the founding of the Lithuanian Opera Theater. Opera was presented for the first time on the Lithuanian stage when Verdi's Traviata was given at the State Theater in Kaunas on December 31, 1920. The Lithuanian National Theater, comprising both opera and drama, was able to develop only after the reconstitution of the independence of Lithuania. Shortly after the Declaration of Independence in February, 1918, Lithuanian lovers of the arts organized a cultural association (Lietuvių Meno Kūrėjų Draugija) which had the development of Lithuanian opera as one of its basic aims. Two years of uncertainty and upheaval followed while the country was engaged in warfare in defense of its newly won independence. The efforts of the cultural association did not bear fruit until late in the year of 1920.

The presentation of the opera Traviata was a great success and aroused the enthusiasm of the spectators. This effort of a group of determined music lovers, working against great odds in a country but recently recovered from the ravages of war, was also recognized as an event of singular cultural importance by the Lithuanian State. After the initial performance of Traviata, the Lithuanian Government took the opera theater under its wing, allocating necessary sums from its yearly budget for its support. Opera as a musical form became very popular in Lithuania. It was readily available for the en-

joyment of the public since government support made it possible to charge very moderate entrance fees, comparable to prices charged by some movie houses in this country. Besides, from the very beginning all operas were sung in the Lithuanian language, thus making the dramatic action and verbal text enjoy-

able to even the most unmusical of spectators.

The moving spirit and inspiration of the Lithuanian operatic venture was Kipras Petrauskas, formerly soloist of the Marinsky Theater in St. Petersburg, where he had frequently shared the limelight with world-famed singers such as F. Chaliapin. K. Petrauskas, an outstanding tenor having a singularly attractive stage presence as well as unusual acting ability, energetically sponsored the idea of a national opera. He gathered around him a group of enthusiasts, among whom were: the composers J. Tallat-Kelpša, J. Štarka, A. Kačanauskas, J.

LITHUANIAN STATE THEATRE production of Richard Wagner's opera Tannhäuser. Here members of the ballet perform the bacchanal.

WAGNERIO operos Tannhäuser Bakchanalijos scena L. V. Teatre Kaune.

MEMBERS OF THE BALLET of the Lithuanian State Theatre in front of opera building. L. to R.: S. Dautartas, Jonas Vasiliauskas (from whose collection the theatre photos in this issue were taken), O. Malėjinaitė, Beržaitis-Beriozovas (father of the Sadler's Wells diva Svetlana), G. Stupelis, L. Maciūnienė, Abzlutavičienė, M. Sarvauskaitė, A. Butkus, N. Kališkienė and B. Kelbauskas.

BALETO ARTISTŲ grupė prie Valstybės Teatro Kaune. Iš kairės Jonas Vasiliauskas, dabar gyv. Dorchester, Mass., paskolines visas šiame numery dedamas teatro nuotraukas. 14, 15, 20 ir 21 psl.

Other new mezzo sopranos were A. Dičiūtė, A. Kalvaitytė and M. Lipčienė. G. Matulaitytė, who completed studies in Germany, was the outstanding soprano star of light opera, while E. Kardelienė was a leading lyric soprano. With the development of the Conservatories of Kaunas and Klaipėda, rising new singers were able to receive training at home, among whom were: soprano A. Dambrauskaitė, bassos I. Nauragis and A. Kučingis, baritones A. Mažeika and V. Baltrušaitis, and the tenors K. Crentas and J. Gutauskas. J. Augaitytė, graduate of Italian schools and of the Klaipėda Conservatory, became especially prominent in later years at the Vilnius Opera Theater, founded during World War II.

When the conductor M. Bukša returned from Russia in 1926, the orchestra received a fresh impetus and rose to new levels of artistic excellence. M. Bukša was a thorough musician and had much operatic experience. After a few seasons his influence in strengthening the orchestra and raising the standards of stage management became markedly noticeable. Among others conducting the opera's orchestra were L. Hofmekleris, J. Kačinskis and V. Marijošius, returning after completion of studies abroad; and the distinguished composers J. Gruodis and S. Šimkus. Prominent guest conductors from abroad included N. Malko, E. Cooper, Hoeslin, E. Coates, and Leo Bloch. Outstanding for their work in stage direction were: P. Oleka, K. Glinskis, T. Pavlovskis and A. Sutkus.

In general, great attention was paid to authentic visual detail and stage settings were frequently of high artistic caliber. Among several prominent Lithuanian artists who designed stage settings and costumes for the opera production were: M. Dobužinskis, V. Didžiokas, P. Kalpokas, A. Galdikas, V. Andriušis and L. Truikys. Among artists from abroad contributing designs for stage settings were A. Benoit, Korovin, Goncarova, etc.

THE SAINT-SAENS OPERA SAMSON AND DELILAH at the Lithuanian Theatre in Kaunas, pre-war Lithuania. The Latvian artist L. Liberts designed stage scenery.

C. SAINT-SAENS 4 pav. opera Samsonas ir Dalila Kauno Valstybės Teatre. Dekoracijos latvių dail. L. Liberto.

In the space of a few short years a galaxy of well trained opera singers arose in Lithuania and the opera theater gained international recognition. Some of the outstanding stars received invitations to sing at opera houses abroad. K. Petrauskas sang at La Scala in Milan, V. Jonuškaitė at the Opera Comique in Paris and A. Kučingis at the National Opera in Prague. In later years K. Petrauskas, V. Jonuškaitė, I. Nauragis and J. Mažeika toured Latin America, singing in the opera house of Buenos Aires and other cities.

Guest singers from abroad singing at the Lithuanian Opera included outstanding stars such as F. Chaliapin, Totti del Monte, Tito Schipa, Jussi Bjorling, and others.

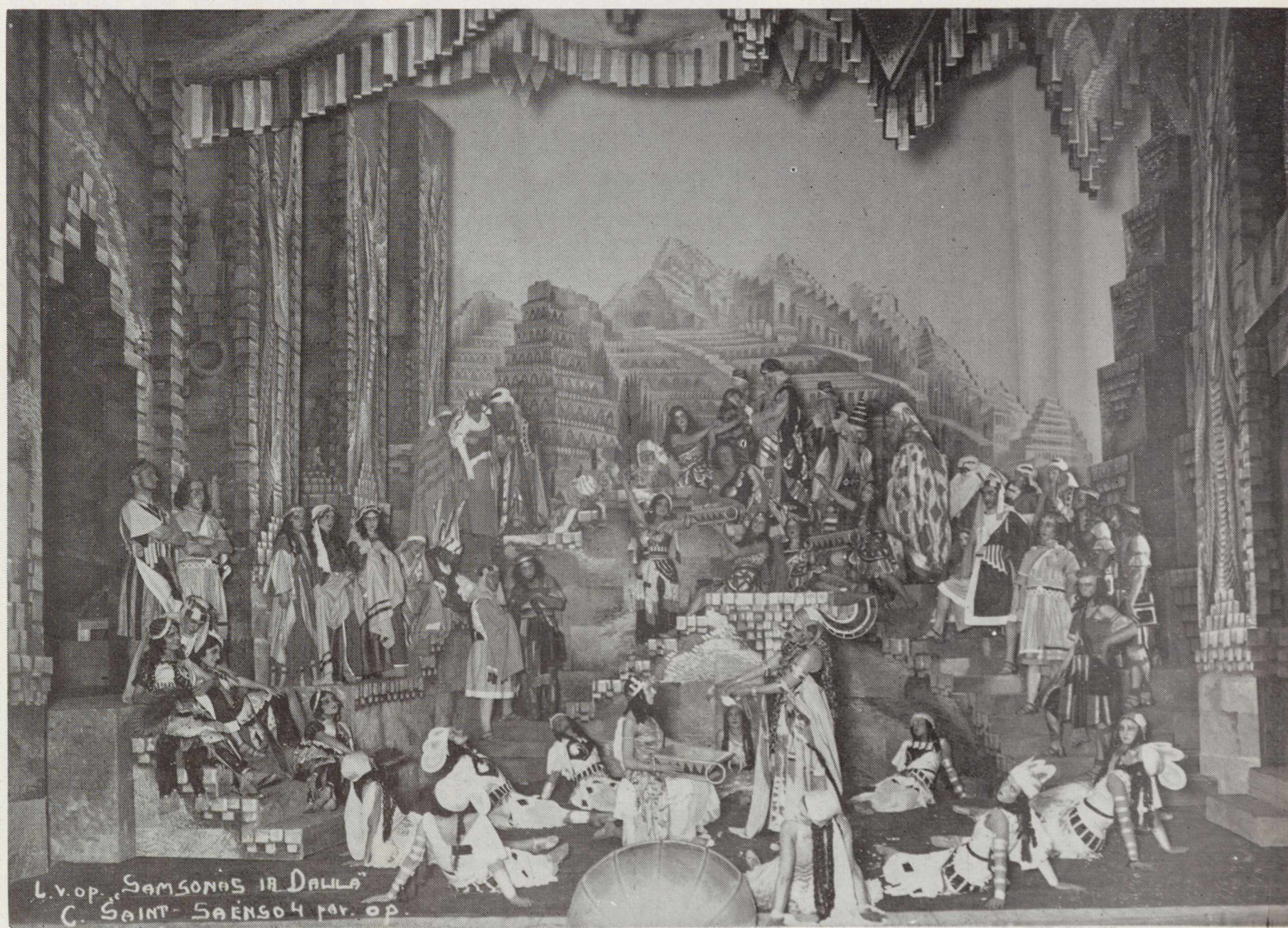
As has been stated above, all opera was sung in the Lithuanian language. Among the translators were F. Kirša, B. Sruoga, M. Vaitkus, K. Binkis, A. Sidabraitė, and V. Jocaitis. About 20 operas, i. e. one third of the repertoire, were translated by the writer of this article, S. Santvaras. The Lithuanian language was found to be eminently suitable for singing opera, comparable in some ways to the Italian, since it has few guttural sounds and a natural musical rhythm. The repertoire of the Lithuanian opera was large and varied. In 1940, when commemorating its 20th anniversary, the opera theater had 64 operas in its repertoire.

After performing Verdi's *Traviata*, performances were given in 1921

of another Verdi opera, *Rigoletto*, and of Rubinstein's *Demon*. They were followed by Gounod's *Faust* and Leoncavallo's *Pagliaci* in 1922. In 1924, new operas included Bizet's *Carmen*, Rossini's *Barber of Seville*, and Puccini's *Madame Butterfly* and *Tosca*. Mascagni's *Cavalleria Rusticana*, Gounod's *Romeo and Juliet*, Tchaikovsky's *Pique Dame* and Offenbach's *Tales of Hoffman* were given in 1925. Wagner's *Lohengrin* was given for the first time in 1926, followed by Tannhauser in 1930. Verdi's *Aida* was presented in 1927, *Il Trovatore* in 1929, and *Othello* in 1938. Mozart's *Don Giovanni* was first performed in 1933 and his *Marriage of Figaro* in 1937.

Other operas in the repertoire included Puccini's *La Boheme* and Giani Schicchi, Giordano's *Andre Chenier*, Massenet's *Manon*, Halévy's *La Juive*, Mussorgsky's *Boris Godunov*, Saint-Saens' *Samson and Delilah*, Smetana's *Bartered Bride*, Delibes' *Lakme*, Borodin's *Prince Igor*, Flotow's *Martha*, Rimsky-Korsakov's *Saltan* and *Grad Kitech*, and Meyerbeer's *Huguenots*, to mention only a few. The long list of 64 operas, comprising most of the best known works of the world re-

CONTINUED ON PAGE 23

MEETING OF THE COUNCIL of the Friends of the Lithuanian Front in New York, 1953. L. to R.: I. Malėnas, J. Šlepetys, J. Brazaitis, A. Pocius, Vl. Palubinskas, P. Padalis, L. Dambriūnas, J. Kazickas, A. Damušis ir V. Palubinskas. Foto V. Maželis
LFB Tarybos posėdis 1953 New Yorke.

THE LITHUANIAN FRONT

This article was prepared by the Friends of the Lithuanian Front organization.

It was the end of summer, 1941. Lithuania was occupied by the Germans. Its temporary government, created as a result of the revolution against the Communists, was forced to discontinue its functions. The Lithuanian Activist Front, which had organized the revolution and had been responsible for the establishment of the temporary government, was by German order disbanded and denied all property rights. At the same time the German military government issued a proclamation to the Lithuanian youth, urging them to volunteer for German transport units, and promising cigarettes and alcohol as a reward. In protest against such ex-

DR. ANTANAS MACEINA, Freiburg, Germany, prominent Lith. philosopher and member of the Lithuanian Front party.

DR. A. MACEINA, vienas žymiausių liet. filosofų ir LF ideologų.

ploitation and insult of the Lithuanian youth, a secret proclamation was issued, signed by the Lithuanian Front. This was the first public action of this organization.

From then on the underground resistential movement under the name of the Lithuanian Front was active throughout the German occupation. Branches of the organization were quickly established all over the country. Its members were informed and given directions through the means of secret bulletins. In order to orient and inform the public, a secret resistential newspaper was published - *Toward Freedom*.

When the German civil government strengthened its hold over the nation, the Lithuanian Front, along with other underground organizations, created a common resistential government, the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania. The Lithuanian Front was represented by Dr. Adolfas Damušis, who later was elected vice-president of the Committee. At present Dr. Damušis is president of the Lithuanian Roman Catholic Federation in America.

Besides being a political-informational organization, the Lithuanian Front also had a military department, which was always ready in case military action was necessary to liberate the country. Almost all the military and informational forces remained in Lithuania and joined in the resistance movement against the Bolsheviks, who, in 1944, occupied the country for the second time.

Members of the Lithuanian Front in the free West, together with its newest members recruited in exile, established the **Friends of the Lithuanian Front**. This name emphasizes the fact that the organization had its beginning in Lithuania. At this time the president of the organization is Mr. J. Brazaitis, former Prime Minister of Lithuania's temporary government. The quarterly

journal of the organization, **Toward Freedom**, is also published here in the States. The largest chapters of the Friends of the Lithuanian Front are in Chicago, Detroit, Cleveland, New York, Waterbury, Philadelphia, Los Angeles, and Canada. The organization is also active in Europe.

Resistance to Communism and occupation, as far as it is possible under present conditions, is the purpose of the Friends of the Lithuania Front. The organization encourages patriotic and creative spirit among Lithuanians in the free world. Among its own members, Friends of the Lithuanian Front encourage and try to develop creative action, loyalty to the resistance of the oppressed nation, respect for the country in which they live, the vision of a free Lithuania which would be democratic, socially progressive, and in which conditions would be favorable for the development of the individual's agricultural and creative initiative.

Invocation And Prayer

Delivered At American Friends Of The Captive Nations Liberation Rally, Town Hall, N. Y., May 25.

By Msgr. J. Balkūnas

"Almighty God in whose hands are all the nations of the earth, grant to Albania, Bulgaria, Czechoslovakia, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania and Ukraina Thy guidance and help that they may seek freedom, independence and prosperity in promoting the welfare of their people and of all mankind.

"Grant to all peoples and races that they may feel their kinship with each other since all men are alike the children of the same eternal Father, restrain them from jealousy, hatred, or selfish ambition. Awaken in them by the spirit of justice, fraternity, and concord. Unite them by the bonds of international friendship, that they may work together for the betterment of the whole world. Make wars to cease, and hasten the day when there shall be everywhere peace on earth, and good will among men; this we ask in the name of the Prince of Peace. Amen.

"And especially we pray today for all the exiles in Siberia. Lord, do not permit their trials to be above their strength, and do Thou be their strength and comfort.

"O God hear our intercessions for the oppressed. Answer them according to Thy will, and make us the means to attain their freedom and God-given rights through Thy pity and love, through our Redeemer, Jesus Christ. Amen."

FRIENDS OF THE LITHUANIAN FRONT printing the newspaper "*Mažasis Židinys*" in Pfullingen, Germany, 1947. Standing at mimeograph, left to right: Stasys Daunys and Silv. Balčiūnas.

LF bičiuliai spausdina mimeografu laikraštį "*Mažasis Židinys*" (1947, Pfullingene).

THE NIGHTINGALE

A Lithuanian folk-song

*Little nightingale,
Merry little bird,
Why didn't you twitter
At the break of dawn?*

*How can I twitter,
In early morning
Seeing that shepherd
Destroyed my small nest.*

*Ploughers are seeking,
Seeking to trap me —
Declare that in field
I pick their wheat;*

*Say that in meadows
I tread on the grass —
That I make afraid
The bay-coloured horses.*

*You lads, however,
Do not tell the truth;
Slandering me
With your false words.*

*I was not there,
Nor flew I thither;
Nor did I pick up
Wheat in the field.*

*Nor did I tread on
Grass in the meadows.
Nor did I frighten
The bay-coloured horses.*

*In an untilled field
I slept and wakened;
In a willow tree
I wove my small nest.*

*Praying to heaven
All night I twittered,
Praying the north-wind
Might not blow;*

*That it disturb not
My nest so little,
That it ruffle not
My pretty feathers.*

Science Will Decide . . .

CONCLUDED FROM PAGE 19

The Russians strive and strike in all possible peaceful fields such as science, sports, arts, etc. They have had a tremendous boom in the last few years in the fields of science and sports. They have a better chance to win the scientific war than we do, because of certain preferences of the totalitarian system over Democracy. The most important difference is in the educational system. The degree of activity of the youth in the field of science is the most important factor which eventually will determine the success of countries in scientific advance.

Russia's educational system for years has been totally mobilized for that purpose. Their youth is prepared for that aim. They are taught that way from the day they are born. The Bolshevik youth are made to think and act collectively for the good of their ideological plans.

To the contrary, the youth of the United States are independent from government or social control. They have everything to enjoy in life, more than anyone in the entire world. Therefore, they have no time or interest to think and worry about the current problems striking their country.

In Democratic countries, one of the most difficult problems is to convince the youth to think and act the way their country demands.

We cannot afford to lose any scientific brain. Scientific education must become a Federal program. The public prestige of scientists must be built to make it meaningful for our youth. This is our most urgent problem for the youth of our country today.

Eisenhower's announcement about our releasing an artificial moon around the earth in 1957, raised the prestige of our country in the eyes of the world until the following day when Khrushchev made the same announcement. The realization of that piece of scientific achievement by the Russians a day earlier will increase their authority over us. The recent sensational victory of the Winter Olympics helped them to create great widespread popularity especially among the youth of the world. Almost half of the important scientific work issued for the benefit of the entire world is written by Russian scientists.

The once accepted statement that Russia is a giant on clay feet has become a fiction. Today the Russians' rapidly growing universal power and authority are not fiction but de facto. This is a painful but a true fact which we must carefully take into consideration. The fight against Communism has become the fight for permanent scientific superiority. In this fight, the contribution of knowledge is far more important than money. In these days, money does not mean so much anymore as it used to. The Germans built a tremendous power and scientific brain without having capital. That which we are gaining with power of money the Russians obtain without it. In this cold war, our ultimate success over the Russians could be assured by a persistent and permanent advanced progress in the scientific field. We must stay ahead if we do not want to be a witness of the ultimate Russian conquest of the world. The more they gain in authority and power, the more they will feel secure and finally do away with the Iron Curtain. The more powerful and secure Russians feel, the more dangerous and insecure it would be for us. It is not an impossibility that the growing strength of the Russians ultimately can force us behind our own Iron Curtain. The victory of General Lemay depends entirely upon the victories of our scientists over the Russians.

Lith. National Opera

CONCLUDED FROM PAGE 21

nowned masters, attests to the level reached by the Lithuanian opera productions.

Besides the above well-known operas, the Lithuanian National Opera also presented the works of native composers. On February 16, 1921, on the occasion of Lithuania's Independence Day, the opera Birutė by M. Petrauskas (brother of Kipras Petrauskas) was given. J. Karnavičius' opera Gražina was per-

formed in 1933 on the same occasion based on a poem about a medieval Lithuanian heroine by Adomas Mickevičius. In 1937 a second opera by Karnavičius, Radvila Perkūnas, also based on a historical motif, was presented. Three Talismans (Trys Talismanai), an imaginative work based on a mythological subject by A. Račiūnas, a composer with somewhat modernist leanings, was given in 1936. Another opera by M. Petrauskas, Eglė, was performed in 1939. About the year 1942 Pagirėnai, an opera by S. Šimkus, was presented. This was perhaps the most successful of the native operas in its melodious solo arias and its colorful music. In the opinion of this writer, the Šimkus opera merits a hearing abroad and might achieve success comparable to that of Smetana's

Bartered Bride.

The Lithuanian opera Theater continued to function during the war years and is in existence today. However, many of the singers, musicians, conductors etc. who made the high level reached by the Lithuanian national opera possible have either perished or are living as refugees in the Western world. The Soviet Russian occupants who have walled Lithuania off behind the Iron Curtain have contributed nothing to the independent growth of the Lithuanian theater. The further development of Lithuanian opera will have to wait the day when Lithuania is once again liberated from foreign rule.

Translated into English by
Hypatia Yčas Petkus

ENGINEER INVENTS DE-ICER FOR AIRPLANES. Robert W. Young made an invention which prevents troubles due to icing of Radome on the beak of an airplane. Formerly Young was with Northrop Aircraft and Douglas Aircraft; now he is with Lockheed Aircraft Missile Division as Thermodynamics Specialist. This inventor is a graduate of the Engineering School of the University of Calif. at Berkeley, and is studying for his Master's at U.C.L.A.

R. W. Young is the husband of the former Xenia G. Fabian, daughter of S. L. Fabian, Hollywood, Calif., an ardent supporter of the Lithuanian cause, who invented and is exclusive manufacturer of the unique SAFE-T-SEAL, which prevents electrical failures due to insulation instability under detrimental operating conditions in varied industries.

R. W. Young, vedęs Los Angeles lietuvio Fabiano dukterį, pasižymėjęs išradimu.

LITHUANIANS

● **Composer J. Kačinskas**, Boston, Mass., has completed a six-part symphonic work, *Reflections on Easter*, for full orchestra. Composition numbers 350 pp. of music.

● **Dr. Petras Jonikas**, Lithuanian philologist, formerly on the teaching staff of the University of Vytautas the Great at Kaunas, and now resident in Chicago, graduated the course in Librarianship at Chicago University and received his Bachelor's degree. **Aleksis Rannit**, art critic and author of a monograph on V. K. Jonynas, graduated with a similar degree from New York's Columbia University.

● **Dr. Jurgis Gimbutas**, West Roxbury, Mass., has written a scholarly paper on the architecture of country dwellings in Lithuania Minor. The pamphlet contains 70 pp. and 50 illustrations and is under submission to the Lithuanian Commission of Western Studies. In a forthcoming issue of *Lith. Days* Dr. J. Gimbutas will write an illustrated article on Lithuanian country threshing floors and storehouses.

● **Sir Max Beerbohm**, the British essayist, critic and caricaturist, who died in May in Rapallo, Italy, at the age of 83, was of mixed Lithuanian, Dutch and English ancestry. "He was born on Aug. 24, 1872, a son of Julius E. Beerbohm and Eliza Draper Beerbohm, an Englishwoman. His father was born in Memel, Lithuania, of Dutch and Lithuanian extraction, and did not settle in England until the age of 23." (*The New York Times*, May 20)

● A commemoration ceremony in honour of the great Lithuanian-French poet and playwright Oscar V. De Lubicz-Milosz (Milašius) was held on April 19th in the Hall of the French Consulate General in New York.

Eve Daniel, manager of the French Theatre, in her opening address expressed her satisfaction and thanks to French and Lithuanians who took part. The author's poems were recited by actors James Lewis and Edward Hacke

MICHIGAN FARM CHEESE Dairy, Inc.

FOUNTAIN, MICH
Tel.: Fountain 2301

John Andrusis, President
Angie Andrusis, Vice-President

Gaminami tikri ir nepaprastai skanūs lietuviški sūriai.

Užsisakykite, tada patys įsitikinsite.

Taip pat gaminam didelius sūrius subuvimams ir kitoms progoms pagal užsakymą.

IN ROME OFFICIAL INFORMATIONAL

procedures were completed in the case of Archbishop Jurgis Matulaitis who is a candidate to sainthood in the Roman Catholic Church. Testimony was turned over to the Rev. K. Reklaitis, M. I. C. who submitted it to a higher ecclesiastical body for further action. Pictured here, among others, are Bishop V. Padolskis (second from left) and the Rev. K. Reklaitis (first from right).

Š. m. bal. 18 d. Romos vyskupijos rūmuose oficialiai baigta Arkiv. Jurgio Matulaičio informacinė jo šventumo byla. Liudininkų apklausinėjimai užantspauduoti ir atiduoti Apaštaly Sosto Šv. Apeigų Kongregacijai, kur, ištyrus, duos tolesnę bylos eigą.

4 WHEN BULGANIN AND KHRUSCHEV

visited England recently they were met by refugee groups of the Communist-subjugated nations and picketed. In the three photos here Lithuanians march in protest: I—in Nottingham, II and III—in London.

SOVIETŲ VADŲ vizito metu Anglijoje lietuviai kartu su kitų pavergtų tautų atstovais surengė protesto eisenas su plakatais, kaip "Laisvės Lietuvai" ir pan.

MAKE NEWS

● The Second Congress of the Free Youth of East and Middle European Countries took place in Paris, June 1—3. The Lithuanian delegation was made up of R. Bačkis, K. Jasutytė, P. Klimas and Macėvičiūtė — all of France; Dr. Z. Brinkis, Spain; V. Fidleris, England; A. Narakas, Switzerland, and P. Jurkus, Germany.

● A Liberation Rally by The American Friends of the Captive Nations was held in New York City on May 25.

Speakers at the rally included Senator William F. Knowland (R., Calif.), General William J. Donovan, Congressman Harrison Williams, Jr. (D., N. J.) and General Władysław Anders, Commander in Chief of the Polish Army during World War II. Former Ambassador Angier Biddle Duke, President of the International Rescue Committee, presided at the rally which reaffirmed the faith of leading Americans of both political parties in the peaceful liberation of the captive peoples of Eastern Europe.

LITHUANIAN PUBLIC AT EXHIBIT of artist A. Rūkštelė's paintings in Los Angeles, May 26. Left to right: I row: Dr. J. J. Bielskis, Brazdžionis, Mrs. Rūkštelienė; II row: A. Rūkštelė, comp. B. Budriūnas. Foto L. Briedis

IŠ DAIL. A. RŪKŠTELĖS dailės parodos atidarymo Los Angeles, Calif., gegužės 26 d.

ARTICLES CHARACTERISTIC OF LITHUANIA which were displayed along with 14 other foreign country exhibits at Saint Louis University International Day in April. Student in Lithuanian garb is Danutė Kantautas.

DANUTĖ KANTAUTAITĖ Saint Louis universiteto tarptautinėj 14 tautų parodoj.

ARTIST ROMAS VIESULAS gave his second one-man show at the New York City Library early this year. Currently his work is being shown at the Modern Art Museum, New York, Cincinnati Art Museum, the Library of Congress and The Print Club, Philadelphia.

DAIL. ROMAS VIESULAS prie savo pav. "Nudavė dukrelę". Šiuo metu jis dalyvauja 4-se meno parodose New Yorke, Cincinnati, Washingtone ir Philadelphijoje.

● The Executive Committee of the Baltic States Council in Exile met in Reutlingen, Germany, on May 18. Lithuania was represented by Mrs. A. Devenienė, head of the Executive Committee of VLIK and Dr. P. Karvelis, head of the Foreign Affairs Council.

Latvian representative šilde submitted for correction a map showing locations of deportee labor

camps within Russia.

Under discussion were: the Soviet attempt to gain world recognition of the subjugated Baltic States, the situation in occupied Lithuania, and the condition of deportees in Siberia.

The Council will publish a resume of present conditions in the Baltic States.

JONAS VANAGAS, Lobethal, Australia, singlehandedly organized an historical museum in that Australian city and gathered all its exhibits. Museum was officially opened by Mr. Playford, Premier of South Australia, and address was given by Dr. Jungfer (relative of Prof. Victor Jungfer). Vanagas in his local researches found that a Lithuanian family with the surname Varnas arrived with German settlers from East Prussia in 1841, but the name is no longer found in Lobethal.

JONAS VANAGAS, Lobethal, Australija, nepaprastai pasižymėjo, suorganizuodamas Lobethal miesto muziejų, pats vienas surinkdamas pirmųjų ateivių istorinę medžiagą.

PAUL PUZINAS, Art Editor of Lithuanian Days, pictured with his canvases in the Art League Gallery in New York. His entry Sail Boats won the Windsor-Newton award.

DAIL. P. PUZINAS, LD meno redaktorius, prie savo darbų parodoje Art League galerijoje, N. Y., kur buvo išstatęs 10 savo darbų. Už pav. "Laivai" jam paskirta Windsor-Newton premija.

THREE LITHUANIAN ARTISTS

LITHUANIAN ARTISTS Č. Janušas, P. Puzinas and J. Witkus in the Art League Gallery, N. Y. The three gave a showing of their paintings. First row: Louise Gibala and Cathy Altvater.

DAILININKAI Č. Janušas, P. Puzinas ir J. Witkus, surengę savo paveikslų parodą Art League galerijoje, N. Y.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

Chicago, Ill.

Sophie Barcus Radio Hours
Chicago - WGES - 1390 kilocycles
Mo. - Fri. 8:45 - 9:30 A. M.
Sat. - 8:30 - 9:30 A. M.
Mondays (Lietuviškos vakaruškos)
7:00 - 8:00 P. M.
Sophie Barcus, 7121 So. Rockwell,
Chicago 29, Ill. - Tel. 42413

AMSTERDAM, N. Y.

WCSS — 1490 kilc.
Lietuviška programa
Sekmadeniais 7—8 val. vakaro
Programos vedėjas — Juozas Olšauskas.
Reikalų vedėjas ir pranešėjas — Leonardas Hartvigas.

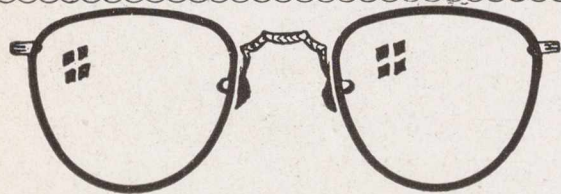
Miami, Florida

"Lietuvos Aidai" (The Echoes of Lithuania)
Veikia nuo 1955 spalio 15
WMIE, 10,000 Watts, 1140 k.c., kas šeštadienis. 4:30 pp
Vedėja Adolfina Slabaševičiūtė-Skudžinskienė, Miami, Fla.
Lietuviškos žinios, dainos, muzika, skelbimai.
Office: Congress Building Post O. Box 694
Miami, Fla. Phone 3-4882 Miami Beach, Fla

Washington, DC

VOICE OF AMERICA — AMERIKOS BALSAS
Pirmoji programa iš Washingtono
7 val. vak. Lietuvos laiku (16 val. Grinvičo l.) bangomis:
13, 16, 19, 25, 31, 41 ir 251 m.
Ji kart. 9 v. 45 m. vak. (18 v. 45 m. Gr. l.) 41 ir 49 m. b.
Antroji (pusvalandžio) programa iš Europos
Lietuvos l.: 9 v. v. (18 val. Gr. laiku) 19, 25, 31 ir 251 m.
Ji kart.: 12 v. 45 m. naktį (21 v. 45 m. Gr. l.) 41 m. b.
7 v. 15 m. rytą (4 v. 15 m. Gr. l.) 25, 31, 41 ir 49 m. b.
3 v. 30 m. popiet (12 v. 30 m. Gr. l.) 19, 25, 31, 41, 49 m.
Trečioji kasdieninė programa iš Washingtono
Lietuvoje girdima 12 val. naktį (21 val. Grinv. laiku)
19, 25, 31, 41, 49 ir 251 metro banga.
Ji kartojama: 5 val. 45 min. ryto (2 v. 45 m. Gr. l.)
25, 31, 41 ir 49 m. bangomis
3 v. popiet (12 v. Gr. l.) 16, 19, 25 metr. bangomis ir
5 val. popiet (14 v. Gr. l.) 13, 16, 19 ir 25 m. bangomis.

LIETUVIŲ DIENAS
CHICAGOJE UŽSISAKYKITE PAS
BALYS BRAZDŽIONIS
2646 West 71 St., Chicago 29, Tel. PR 8-5374
Taisau visų modelių radijo, televizijos ir
elektros aparatus.

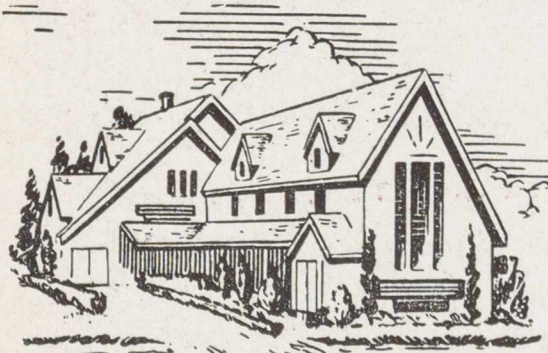

EYES EXAMINED GLASSES FITTED

DR. MICHAEL HOLLINGER

Optometrist

329 W. FIFTH STREET, LOS ANGELES, CAL.
Phone MUtual 1056

Pirma Lietuvių Istaiga Los Angeles
COWLEY & CASPER
Laidotuvių Namai

935 W. Washington Blvd. Los Angeles
Richmond 9-1061 Richmond 9-1062

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas
Rochester, N. Y. - WHEC - 1460 kilocycles
Programa transliuojama kiekvieną sekmadienį
9:30 iki 10:00

Pirmininkas Pranas Saladžius, 309 Alphonse St.
Pirm. pavad. Petras Armonas, 75 Clairmount St.
Sekr. Vytautas Žmuidzinas, 213 Berlin St.
Kasin. Pranas Puidokas, 38 St. Jacob St.
Vad. narys Ramunė Vilūnaitė, 215 Baird St.
Programos vedėjai: D. Podelytė, R. Vilūnaitė, P. Armonas, A. Cieminis, St. Iigūnas, Br. Krokys, H. Žemelis, V. Žmuidzinas.

Baltimore, Md.

Lietuvių Melodijos Valandėlė
Baltimore, Md. - WBMD - 750 kilocycles
Sekmadeniais 12:30 - 1:00 vidurdienį
Šios programos vedėjai: Albertas Juškevičius, 4515
Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md.
Phone SARatoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS
Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinė radijo programa
Boston 15, Mass - WBMS - 1090 kilocycles
Sekmadeniais 12:30 iki 1:00 val. pietų metu
Vedėjas - P. Viščinis
31 Bunker Ave., Brockton 4, Mass.
Tel. Brockton 8-1159-R

Lietuvių Radio Korp. Programa
Boston, Mass. - WBMS - 1090 kilocycles
Sekmadeniais 12:00 iki 12:30 val. per pietus
Muzika, dainos ir Magdūtės pasaka
Direktorius S. Minkus
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. SO. 80489

Brooklyn, N. Y.

Lithuanian Radio Program
Brooklyn, N. Y. - WWRL - 5000 kilocycles
Programos pradžia kiekvieną
šeštadienį (Saturday) 1 val. 30 min. po pietų
Joseph Ginkus, Director
495 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. - Tel. EV. 4-9293

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Klubas
gimtojo žodžio ir lietuviškosios muzikos
programą transliuoja kiekvieną penktadienį
7:30 iki 8:15 per WDOK, banga 1260
Klubo pirmininkas Juozas Stempužis 1203 E. 74th St.,
Cleveland 3, Ohio.
Programos vedėjas Balys Auginas, 1359 E. 94th St.,
telef. CE 1-5904

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"
Detroit - WJLB - 1400 kilocycles
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director Helen Rauby
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone UNiversity 1-1072

"Lithuanian Melodies"
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles
Sundays 1:00 - 1:30 P.M.
Director Ralph Valatka
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone BRoadway 32224

Toronto, Ont., Canada

Tėvynės Prisiminimai
CHUM - 1050 banga - Toronto, Ont., Canada
Šeštadieniais nuo 3 val. iki 4:15 po pietų
Programos vedėjas J. R. Simanavičius, 77 Salem Ave.,
Toronto, Ont., Telefonas OL - 1274

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

HELEN MOCKUS 1722 WESTERN AVE.
Phone HO. 9-4600 HOLLYWOOD 27, CAL.

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour
KOWL - 1580 kilocycles - Santa Monica, Calif.
Saturdays - 10:00 - 10:30 A. M.
Direktorius Bruno Gediminas, 4023 W. 60th Street,
Los Angeles 43, Calif. Phone: AX. 5-2260.
Reikalų vedėjas - George Rudelis, 5027 Zelzak St.,
Encino, Calif.
Programos vedėjas - Bronius Dūda, 1315 McCollum St
Los Angeles 26, Calif.; Phone DU. 2-1595

New York - New Jersey

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo Valanda
girdima kiekviena šeštadienį, 4:30 - 5:30 val. popiet
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kil., ir 97.9 meg. (FM)
Direktorius - Jokūbas J. Stukas
1264 White St., Hillside, N. J.
Tel. Waverly 6-3325

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
Bendruomenės Balsas
Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycles
Programa sekmadieniais nuo 3 val. 30 min. po pietų
iki 4 val.
Duoda kultūrinės bei politinės apžvalgas, žinias,
muziką, skelbimus.
Visais reikalais rašyti:
Mr. B. Raugas, 517 Greenwich St., HO. 74178
Pusvalandžius redaguoja: J. Janulaitis, K. Kazlauskas,
A. Klimas, V. Muraškauskas, B. Raugas, J. Skladaitis
ir A. Šileika.

Pittsburgh, Pa.

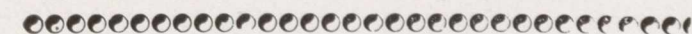
The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles
Sekmadeniais nuo 12:30 iki 1:00 po pietų
Programos vedėjai - Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
1518 Mc Farland Rd., Pittsburgh 16, Pa.
Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles
Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania
Pittsburgh District
WLOA, Braddock, Pa.
Young Lithuanians of Pittsburgh Radio Program
Pittsburgh, Pa. — WHOD - 860 kilocycles
Sekmadeniais nuo 4:30 iki 5:00 P. M.
Direktorius J. Žilinskas, 2200 Sarah St., Pittsburgh
3, Pa.
Dir. pav. K. Pukas, 1503 Electric Ave., East Pitts-
burgh, Pa.
Programos vedėjas Pranas Saldukas, 5523 Howe Street
(Shadyside), Pittsburgh, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"

Pittsburgh, Pa. - WHOD - 860 kilocycles
Šeštadieniais nuo 6:00 iki 6:30 P. M.
Produced by: Pranas Saldukas, Jurgis Žilinskas, and
Kostas Pukas.

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"
Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles
Saturdays - 6:35 to 7:30 P. M.
Director Dr. M. J. Colney
148 Grand St., Waterbury 5, Conn.

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

JONES & HAMROCK MORTUARY

731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 18

NEW TELEPHONE NUMBER
Richmond 9-6091

LIETUVIU
DIENOS

ST. CASIMIR'S PARISH CHOIR, LOS ANGELES, CALIF.